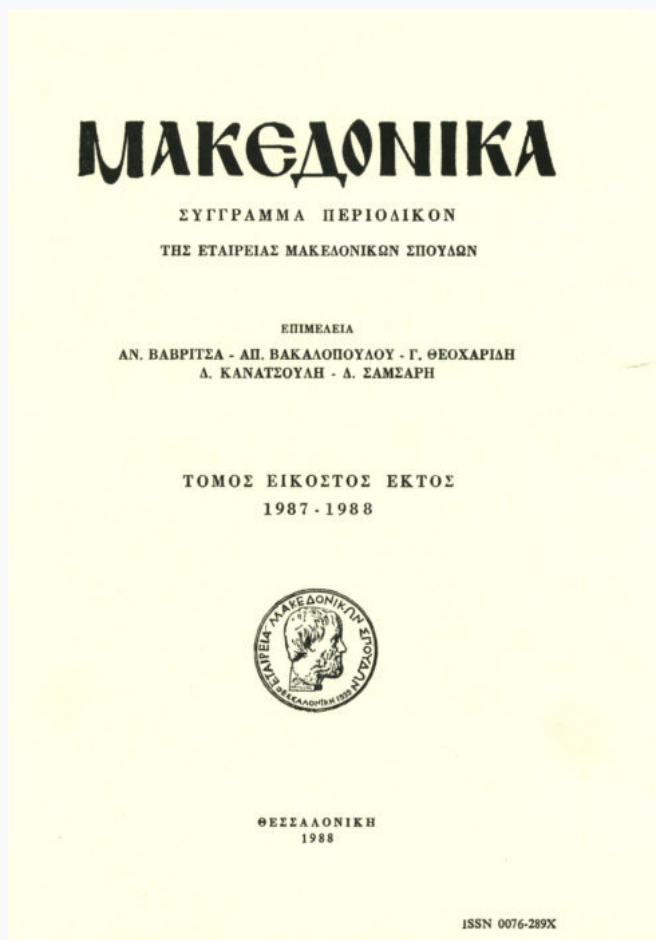

Μακεδονικά

Τόμ. 26 (1987)

Αφιερύεται εις την μνήμην Χρίστου Ευαγγ. Λαμπρινού, Αθανασίου Ιω. Κωνσταντινίδου

Το κτηματολόγιο και η βιβλιοθήκη της Μονής του Αγίου Διονυσίου του εν Ολύμπω: Χειρόγραφα και παλαίτυπα της Πιερίας

Θανάσης Παπαζώτος

doi: [10.12681/makedonika.1073](https://doi.org/10.12681/makedonika.1073)

Copyright © 2015, Θανάσης Παπαζώτος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπαζώτος Θ. (1987). Το κτηματολόγιο και η βιβλιοθήκη της Μονής του Αγίου Διονυσίου του εν Ολύμπω: Χειρόγραφα και παλαίτυπα της Πιερίας. *Μακεδονικά*, 26, 16–50. <https://doi.org/10.12681/makedonika.1073>

ΤΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΙ Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΟΛΥΜΠΩ.
ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΤΥΠΑ ΤΗΣ ΠΙΕΡΙΑΣ

Α. ΤΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
ΤΟΥ ΕΝ ΟΛΥΜΠΩ

Τὰ πρόσφατα δημοσιεύματα τοῦ κ. Ἄπ. Γλαβίνα γιὰ τὴ μονὴ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ¹ κάλυψαν αἰσθητὰ τὸ τεράστιο βιβλιογραφικὸ κενὸ ποὺ παρουσιάζει ἡ ἔρευνα γύρω ἀπὸ τὰ ἱστορικὰ προβλήματα αὐτῆς τῆς ξεχασμένης σήμερα, σπουδαίας ἄλλοτε, μονῆς στὰ σύνορα τῆς Θεσσαλίας μὲ τὴ Μακεδονία. Τὸ ἐπιστημονικὸ ἐνδιαφέρον ἀνέκοψε μᾶλλον ἢ βίαιη καταστροφὴ τῆς τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1943 ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς². Ἐκτοτε ἐγκαταλείφθηκε ἀπὸ τοὺς ἐνοίκους τῆς, οἱ ὅποιοι συγκεντρώθηκαν σ' ἓνα ἀπὸ τὰ μετόχια τῆς, τὴ λεγόμενη «Σκάλα», στοὺς πρόποδες τοῦ Ὀλύμπου καὶ σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὸ Λιτόχωρο. Ἐκεῖ συγκεντρώθηκαν καὶ ὄσα κειμήλια στάθηκε δυνατὸ νὰ περισωθοῦν ἀνάμεσα σὲ αὐτὰ καὶ ἓνα κατὰστιχο τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνα μας, τὸ ὁποῖο μᾶς βοηθᾷ νὰ ἔχουμε τώρα ὀλόκληρη τὴν εἰκόνα τῆς κτηματικῆς κατάστασης τῆς μονῆς, ὅπως διαμορφώθηκε ὡς τὸ τέλος τῆς Τουρκοκρατίας.

---

1. Ἄ π. Γ λ α β ί ν α, Ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ ἐν Ὀλύμπῳ, Θεσσαλονίκη 1981, καὶ τοῦ Ἰ δ ι ο υ, Ἡ ἐν Ὀλύμπῳ Ἱερά Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ μονὴ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου κατὰ τὸ δεῦτερο ἡμισυ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, ΕΕΘΣΘ 26 (1981) 175-201.

2. Τὰ σχετικὰ μὲ τὴ μονὴ δημοσιεύματα πρὶν τὸ 1943 εἶναι λιγοστά· Γ ε ν ν α δ ί ο υ, μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, Ἡ Ἱερά Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 1 (1917) 515-528, 545-560, 593-604, καὶ τοῦ Ἰ δ ι ο υ, Ἡ Ἱερά Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 2 (1918) 54-59, Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἀ θ η ν α γ ὄ ρ α, Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ, «Ὁ Νέος Ποιμὴν» 1 (1919) 652-659, 739-746, καὶ τοῦ Ἰ δ ι ο υ, Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ, «Ὁ Νέος Ποιμὴν» 2 (1920) 23-25, Β. Α. Μ υ σ τ α κ ῖ δ ο υ, Χρυσοστομικὰ χειρόγραφα. Κώδιξ Μονῆς ἐν Ὀλύμπῳ τῆ Θεσσαλικῆ, «Ὁ Νέος Ποιμὴν» 2 (1920) 150-153, Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἀ θ η ν α γ ὄ ρ α, Ἡ ἐν Ὀλύμπῳ Ἱερά Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ Ὁσίου Διονυσίου, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 4 (1920) 10-28, Παραμυθίας Ἀ θ η ν α γ ὄ ρ α, Περὶ τῆς ἐν Ὀλύμπῳ Ἱ. Μονῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου. Συμπληρωματικὰ, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 10 (1926) 580.

Τὸ ἴδιο κατάστιχο μᾶς δίνει καὶ ἕναν πολύτιμο κατάλογο τῶν χειρογράφων, τῶν ἐντύπων καὶ μερικῶν ἐγγράφων τῆς βιβλιοθήκης.

Στὴν ἀρχὴ τοῦ κατάστιχου¹ καὶ ὡς τῆ σ. 64 ἀντιγράφονται διάφορα συμφωνητικὰ μεταξὺ τῆς μονῆς καὶ ἰδιωτῶν, τὰ ὅποια δυστυχῶς παρουσιάζουν περιορισμένο ἐνδιαφέρον. Ἡ πολύτιμη ἀναγραφὴ τῶν κτημάτων τῆς μονῆς γίνεται στίς σελίδες 65-70 καὶ ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Κίτρον Παρθένιο (Βαρδάκα). Ὁ ἄλλος σημαντικὸς κατάλογος, συνταγμένος ἀπὸ τὸ γραμματεῖα τῆς μονῆς Γεώργιο Ι. Χουζούρη, καλύπτει τίς σελίδες 76 καὶ 77².

---

1. Τὸ κατάστιχο ἦταν γνωστὸ στὸ μητροπολίτη Γεννάδιο, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 1 (1917) 519. Φαίνεται ὅτι ἀρκετὲς πληροφορίαι τῆς μελέτης του προέρχονται ἀπὸ αὐτό.

2. Ὁ Γεννάδιος, ὁ.π., σ. 528, ἀναφέρει ὅτι ὁ κατάλογος τῶν κτημάτων καὶ τῆς βιβλιοθήκης ὀφείλεται στὴν ἐπιμέλεια τοῦ Γ. Χουζούρη.

Η ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΚΤΗΜΑΤΩΝ

Κτηματολόγιον τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἰκατερίνης καὶ ἐπισκοπῇ Κίτρους νῆς καὶ ἐν κοιλάδι σχηματιζομένη ὑπὸ τῶν πέριξ ὁρέων καὶ κάτωθεν τῆς θέσεως τος ἔκτασιν ἐμβαδοῦ πῆχεις τεκτονικούς 4536, μῆκος πῆχεις 72 καὶ πλάτος Ἀγίας Τριάδος τιμωμένου καὶ ἔχοντος ἐμβαδὸν πῆχεις 572, μῆκος 26 πῆχεις

α/α	Εἶδος τοῦ κτήματος	Τοποθεσία	Ὅρια	Ἔκτασις	Κατηγορία
1	Ναῖσκος ἀγίου Λαζάρου ¹	Παραπλεύρως τῆ Μονῆ.			
2	Ναῖσκος Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ²	Παραπλεύρως τῆ Μονῆ.			
3	Ναῖσκος «Ἀγίου Σπηλαίου» ³	Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Μονῆς καὶ ἡμίωρον ἀπέχων αὐτῆς.			
4	Ναῖδριον «Προφήτου Ἡλιοῦ» ⁴	Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ὀλύμπου τῆς ὁμωνύμου			
5	Ναῖσκος ἐρειπωμένος Παλαιομονάστηρον ⁵ .	Πρὸς δυσμάς τῆς Μονῆς ἡμίωρον ἀπέχων αὐτῆς καὶ εἰς ὕψος μεγαλύτερον αὐτῆς.			
6	Μετόχιον «Σκάλα» ⁶	Εἰς τοὺς πρόποδας Ὀλύμπου, Ναχιγιῆς Λιτοχώρου, Καζῆς Αἰκατερίνης, Σαντζάκιον καὶ Βιλαέτιον Θεσσαλονίκης.		Ἐμβαδὸν πῆχ. 3500, μῆκος 70, πλάτος 50.	Βακοῦφι Καρὰ Μουσταφᾶ Πασαῖ.
7	Ναὸς «τῆς Κοιμήσεως» ⁷	Ἐντὸς τῆς «Σκάλας».			

1. Σύγχρονος τῆς Ἰδρύσεως τῆς Μονῆς. 2. Ὡσαύτως. 3. Ὡσαύτως.
 4. Ὡσαύτως. 5. Πρωτίστη καὶ ἀρχικὴ σκηνώσις τοῦ Ἀγίου Διονυσίου. 6. Ἐτήσιος φόρος ὄλων ὁμοῦ τῶν κτημάτων τῆς μονῆς καὶ τῶν παραρτημάτων αὐτῆς ἐν ὄλῳ γρόσια ταμειακά 2400. 7. Ἰδρυθεὶς συγχρόνως καὶ ζωγραφισθεὶς τὸ 1748.

*Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὁλύμπῳ, ἐν τῇ κλιτύϊ αὐτοῦ κειμέ-
της καλουμένης «Σταλογματιὰ» καὶ ἀπαρτιζομένης ἐκ τοῦ κτιρίου αὐτῆς ἔχον-
63, ἐκ τοῦ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ἱεροῦ ναοῦ, ῥυθμοῦ Βυζαντινοῦ, ἐπ' ὀνόματι τῆς
καὶ πλάτος 22, στερουμένης δὲ περικύβλου.*

Κυριότης	Τίτλος ἰδιοκτησίας	Καταγραφή	Φόροι	Χρησις ¹
Σύγχρονον τῆς ἰδρύ- σεως τῆς Μονῆς.	Αὐτοκρατορικὸν φερμάνιον ἐπ' ὀνό- ματι τῆς Μονῆς «Ἁ- γίας Τριάδος».	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς «Ἁγίας Τρι- άδος».	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς «Ἁγίας Τρι- άδος».	

1. Στὸ κατάστιχο ὑπάρχει ἀκόμη μὴ στήλη μετὰ τὸ χαρακτηρισμὸ «Παρατηρήσεις». Οἱ παρατηρήσεις αὐτὲς κατατίθενται ἐδῶ ὡς ὑποσημειώσεις.

α/α	Εἶδος τοῦ κτήματος	Τοποθεσία	Ὅρια	Ἐκτασις	Κατηγορία
8	Ναὸς «τῆς Ἁγίας Μακρίνης» ⁸	Παραπλεύρως τῆς Σκάλας.		Ἐμβαδὸν πῆχ. 150, μήκος 15, πλάτος 10.	
9	Ναὸς «Ἁγίας Παρασκευῆς» ⁹ .	Ἡμίωρον πρὸς βορρᾶν ἀπέχων τῆς Σκάλας.		Ὅμοιως τῇ ἀνωτέρῳ.	
10	Ναὸς «Ἁγίου Γεωργίου» ¹⁰ .	Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Σκάλας, ἀπέχων μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν αὐτῆς ἐν τῇ τοποθεσίᾳ «Πέλλα».		Ἐμβαδὸν πῆχεις 204, μήκος 17, πλάτος 12.	
11	Μύλος μετὰ κήπου.	Χωρίον Πυργωτὸς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἐδάφει, δῆμος Γόννων.	Ἐντὸς τῆς περιφέρειας τοῦ τσιφλικίου Ρουσίτ Πασιά, εἰς θέσιν «Κυπαρίσσιω».	Στρέμματα 6.	Ἄγνωστον.
12	Μύλος μετὰ κήπου.	Χωρ. Πυργωτὸς ἐν τῷ Ἑλλ. ἐδάφει, δῆμος Γόννων.	Ὡσαύτως.	Στρέμματα 4.	Ὡσαύτως.
13	Μετόχιον.	Χωρίον Λιτοχώρον θέσις «Χοροστάσιον».	Μετόχ. Μονῆς Κανάλων. Γεώρ. Τζήκας καὶ δρόμος ἐκ δύο μερῶν.	Στρέμματα 50.	Κτῆμα τῆς Μονῆς.
14	Ναὸς «Ἁγίας Ματῶνας»	Ἐντὸς τοῦ μετοχίου Λιτοχώρου		Μήκος 8 πῆχεις, πλάτος 7.	
15	Μύλος νέος.	Λάκκος Λιτοχώρου, εἰς Ναχιγιέν Λιτοχ., Καζᾶν Αἰκατερίνης, Σαντζάκιον καὶ Βλαῆτιον Θεσσαλονίκης.	Λάκκος, Μέλιδρα, Πεστριά, κῆπος καὶ οἰκόπεδον τῆς Μονῆς.	Στρέμματα 4.	Κτῆμα τῆς Μονῆς.
16	Μύλος «Μεσαῖος» ὀνομαζόμενος.	Λάκκος Λιτοχώρου.	Λάκκος ἐκατέρωθεν Κων. Φοῦντος καὶ δρόμος.	Στρέμματα 12.	Κτῆμα τῆς Μονῆς.
17	Μύλος «Ντουσμάν» ἐπικαλούμενος.	Λάκκος Λιτοχώρου.	Λάκκος ἐκατέρωθεν καὶ δρόμος.	Στρέμματα 2.	Κτῆμα τῆς Μονῆς.

8. Ἰδρυθεὶς τῷ 1660ῳ σωτηρίῳ ἔτει.

9. Ἀρχαία καὶ ἀγνώστου χρονολογίας.

10. Ὡσαύτως.

Κυριότης	Τίτλος ἰδιοκτησίας	Καταγραφή	Φόροι	Χρῆσις
Ἄγνωστον.	Ἐπιήρχον ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς, τῷ δὲ 1857 ^ψ ἔτει ἐστάλησαν σὺν ἄλλοις εἰς τὰ σεβασ. Πατριαρχεῖα ἡγουμενεύοντος Ἰωαννικίου καὶ ἔκτοτε ἀπωλέσθη.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένον εἰς Κυριάκον Ζήση διὰ τρία καὶ ἡμῶς ἔτη ἀπὸ σήμερον.
Ἐσαύτως.	Ἐσαύτως.	Ἐσαύτως.	Ἐσαύτως.	Ἐσαύτως.
Ἄγνωστον.	Ταπί ἀρ. 35, Τεσρὶν ἰσανί, 91. Ἐπ' ὀνόματι ἡγ. Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Πρὸς κατοικίαν τῶν πατέρων.
Ἄγνωστον.	Ταπίον ἐντὸς τοῦ ἀνωτέρω.			
Ἰδρυθεὶς δαπάνη τῆς Μονῆς τῷ 1901 ^ψ ἔται.	Χοτζέτι ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένος εἰς Γρηγ. Ν. Φοῦντον καὶ Νικ. Ἐλευθερίου.
Ἄγνωστον.	Ταπί ἀρ. 54, Τεσρὶν ἰσανί 91, ἐκ Γιουκλαμᾶ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένος εἰς τοὺς ἀνωτέρω.
Ἄγνωστον.	Ταπί ἀρ. 531, Τεσρὶν-ἡ-Ἐβέλπ ἀπὸ Γιουκλαμᾶ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένος εἰς τοὺς ἰδίους.

<i>α/α</i>	<i>Είδος του κτήματος</i>	<i>Τοποθεσία</i>	<i>Όρια</i>	<i>Έκταση</i>	<i>Κατηγορία</i>
18	Μύλος «Καλογε- ρικό» όνοματι.	Λάκκος Λιτοχώρου.	Δρόμος και λάκκος έκατέρωθεν.	Στρέμματα 15.	Κτήμα της Μονής.
19	Βυρσοδεψείον.	Λάκκος Λιτοχώρου.	Μύλος Μοναστ. Νικ. Λάπας και λάκ- κος.	Στρέμματα 2.	Κτήμα της Μονής.
20	Μετόχιον γεωρ- γικού συστήμα- τος.	Βαρικόν Λιτοχώρου.	Έν τῷ μέσῳ μονα- στηριακῶν ἀγρῶν ἐν Βαρικῷ.	Στρέμματα μόνον τῶν κτιρίων 100.	Κτήμα της Μονής.
21	Μετόχιον ἐξαρ- τήματος Ἁγίου Γεωργίου Κορι- νοῦ ¹¹ .	Κωμόπολις Αἰκατε- ρίνης, συνοικία Ἐκ- κλησίας.	Βασίλ. Ζαγορίσιος, ἐργοστάσια Ρετζέπ ἀγᾶ και δρόμος.	Στρέμματα 4.	Κτήμα της Μονής.
22	Μετόχιον μετὰ κήπου.	Κωμόπ. Αἰκατερίνης, συνοικία Ἐκκλησί- ας.	Κήπος τζιαμίου, Μπατάλας, Βασίλ. Κυργιάννης και δρό- μος.	Στρέμματα 12.	Κτήμα της Μονής.
23	Μύλος.	Χωρίον Κεραμίδιον ὑπαγόμενον διοικη- τικῶς εἰς τὴν ὑπο- διοίκησιν Αἰκατερί- νης.	Έν τῷ τσιφλικίῳ «Κεραμίδιον».	Στρέμματα 20.	Κτήμα της Μονής ἀρχαιόθεν.
24	Μονήδριον «Ἁ- γιος Γεώργιος ἐν Κορινῷ ¹² .	Τσιφλικίον «Κορι- νός» ὑπαγόμενον δι- οικητικῶς εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Αἰκα- τερίνης.	Περιστοιχοῦμενον ὑπὸ γαιῶν τοῦ τσι- φλικίου.	Στρέμματα 120 μετὰ τῶν ἀγρῶν.	Κτήμα της Μονής διὰ φερμανίου και λοιπῶν παλαιῶν χοτζετίων.
25	Μετόχιον.	Βέροια. Καζᾶς Βε- ροίας, Σαντζάκιον και Βιλαέτιον Θεσ- σαλονίκης, ἐνορία Ἁγ. Δημητρίου.	Γιάννης Ζήση, Γρηγ. Χαντζῆ, δρόμος ἐκ 2 μερῶν.	Πήχεις τεκτονικοὶ 400, μήκος πῆχ. 20, πλάτος 20.	Κτήμα της Μονής

11. Ἐτοιμορρόπου δντος προτίθεται ἡ Μονὴ ἀνακαινίσει τοῦτο. 12. Κατὰ τὸ ὑπάρχον φερμάνιον και παλαιὰ χοτζέτια ἐν προγενεστέρᾳ ἐποχῇ τὸ Μονήδριον εἶχεν ὑπὸ τὴν κυριότητᾷ του πολλὰ περισσοτέρας γαίας ἀφαιρεθείσας και ὑπαγομένας σήμερον ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν κατόχων τοῦ τσιφλικίου.

Κυριότης	Τίτλος ιδιοκτησίας	Καταγραφή	Φόροι	Χρῆσις
Ἄγνωστον.	Ταπί ἀρ. 530, Τεσριν-ἡ-Ἐβέλ 91 ἀπὸ Γιουκλαμᾶ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένοις εἰς τοὺς αὐτοὺς.
Ἄγνωστον.	Ταπί ἀρ. 536, Τεσριν-ἡ-Ἐβέλ 91 ἐκ Γιουκλαμᾶ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένοις εἰς Δημ. Γραμμενόπουλον.
Κατασκευασθὲν δαπάνῃ τῆς Μονῆς πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἀνακαινιζόμενον καὶ ἐπαυξανόμενον.	Στερεῖται τίτλων (Ταπί) ιδιοκτησίας.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς ὡς ἀγρός.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Κατοικία τῶν πατέρων τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν γεωργῶν καὶ ἄλλων τοῦ γεωργικοῦ συστήματος.
Ἄγνωστον.	Ταπί ἀρ. 43, Τεσρινισανί 91 ἐπ' ὀνόματι Ἄμβροσιου.	Ἐπ' ὀνόματι Ἄμβροσιου.	Ἐπ' ὀνόματι «Ἁγίου Γεωργίου».	Ἐκμεμισθωμένοις εἰς Κων. Ἰωάννου.
Ἄγνωστον.	Ταπί ἀρ. 17, Τεσριν-ἡ-Ἐβέλ 91 ἐκ Γιουκλαμᾶ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Τὸ ἤμισυ πρὸς κατοικίαν τῶν ταξιδιωτῶν πατέρων, τὸ δὲ ἕτερον ὑπ' ἐνοίκιον.
Ἄγνωστον.	Ἐπὶ τῆς Μονῆς, ὑποστάντες καὶ οὗτοι τὴν αὐτὴν τῶν ἐν Πυργωτῷ μύλων τύχην.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένοις ὑπὸ Γεώρ. Τσιαμόπουλου διὰ μίαν εἰσέτι τετραετίαν.
Ἄγορά πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων.	Φερμάνιον καὶ χοτζέτια παλαιά.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς καὶ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.		
Ἄγνωστον ὡς ἀρχαῖον.	Ταπί ἀρ. 57, Τεσριν-ἡ-Ἐβέλ 91 ἀπὸ Γιουκλαμᾶ, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Πρὸς κατοικίαν τοῦ ἐν Βεροίᾳ ταξειδιώτου.

<i>Είδος α/α τοῦ κτήματος</i>	<i>Τοποθεσία</i>	<i>Ὅρια</i>	<i>Ἐκτασις</i>	<i>Κατηγορία</i>
26 Μετόχιον.	Βέροια, ἐνορία Ἁγίου Δημητρίου.	Μετόχ. Μονῆς, δρόμος ἐκ δύο μερῶν καὶ ὀθωμανικὴ οἰκία	Ἐμβαδὸν πῆχ. 300, μῆκος 20, πλάτος 15.	Κτῆμα τῆς Μονῆς.
27 Ναός.	Ἐντὸς τῶν ἄνω δύο μετοχιῶν, ἄνευ ἐγκαινίων εἰσέτι.			
28 Μετόχιον ¹³ .	Τσαριτσάνη, καζῆς Ἐλασσῶνος, Σαντζάκιον Σερβίων, Βιλαέτιον Μοναστηρίου.		Ἐμβαδὸν πῆχ. 300, μῆκος 20, πλάτος 15.	Κτῆμα τῆς Μονῆς.
29 Χωράφιον.	Βαρικὸς Λιτοχώρου, τοποθ. «Γιαλιᾶ».	Χωράφ. ἀνταλλαγέν, θάλασσα, Γκουντουβάς, Ποτόκιον καὶ Καψοῦρα τῆς Μονῆς.	Στρέμματα 20.	Ἐπὶ Τηλέμαχον Κομποθέκραν δι' ἀνταλλαγῆς.
30 Χωράφιον.	Βαρικὸς Λιτοχώρου «Γιαλιᾶ».	Χωράφ. τῆς Μονῆς, θάλασσα, Ἁθ. Τσιρουδημος καὶ ποτόκιον τῆς Μονῆς.	Στρέμματα 20.	Κτῆμα τῆς Μονῆς.
31 Χωράφιον.	Βαρικὸς «Λαϊκόβι» τοποθεσία.	Τσοῦκας, Ζησκάτας, Νικόλας Ἀθανασίου καὶ χανδάκι.	Στρέμματα 60.	Βακοῦφι Μουσταφᾶ Πασιά.
32 Χωράφιον.	Βαρικὸς «Τσιρουγιάννης».	Νικόλ. Τσιάλης, Γιάννης Ἀνδρέας, Παναγιωτόπουλος καὶ Καψοῦρα.	Στρέμματα 90.	Βακοῦφι Μουσταφᾶ Πασιά.
33 Χωράφιον.	Βαρικὸς «Μίνου Καραγάτσι».	Μητράκας, Κων. Γκουντόλας καὶ Καραγάτσι.	Στρέμματα 15.	Βακοῦφι Μουσταφᾶ Πασιά.
34 Χωράφιον.	Βαρικὸς «Ἀπιδιά».	Τατσιόπουλος, Σισκόπουλος, Μπόντης, Τσιαῖρι Ἁγίου Δημητρίου.	Στρέμματα 12.	Βακοῦφι Μουσταφᾶ Πασιά.

13. Εἶναι ἐτοιμόροπον.

Κυριότης	Τίτλος ιδιοκτησίας	Καταγραφή	Φόροι	Χορηγίαι
Ἄγνωστον ὡς ἀρχαίον.	Ταπί ἀρ. 56, Τεσρίν-ῆ-Ἐβέλ 91, ἐκ Γιου-κλαμά ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένον εἰς Ἄντων. Ἀμαξιλά-την καὶ ὑπηρέτην Γεώργιον.
Κτισθεὶς ὑπὸ ἱερομονάχου Παναρέτου ταξειδιώτου, δαπάνη τῆς Μονῆς.		Καταγραφή ἐπ' ὀνόματι Ἁγίου Διονυσίου.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	
Ἄγνωστον.	Ἐν τοῖς ταπίοις τῆς Μονῆς τὸ τούτου δὲν ὑπῆρχεν οὔτε ὑπάρχει.	Ἄγνωστον.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Πρὸς κατοικίαν πτωχῶν ἄνευ ἐνοικίου.
Κτήμα τῆς Μονῆς.	Ταπίον εἰσέτι μὴ ἐκδοθέν.	Μήπω καταγραφέν.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Πρὸς βοσκὴν τῶν τῆς Μονῆς ζώων.
Ἀφιέρωμα ἱερομονάχου Ἀγαθαγγέλου.	Ἀπωλέσθη ἐν Θες/κη θανόντος ἐκεῖ τοῦ δωρητοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Ἀγαθαγγέλου.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Πρὸς σποράν.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ἐφκάφ Θες/νίκης ἀρ. 131, 172, Σιουμπάτ 28, 1290. Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 132, 172, Σιουμπάτ 28. 1290. Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 128, 172, Σιουμπάτ 28-90. Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 130, 172, Σιουμπάτ 28-90. Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.

<i>Είδος α/α του κτήματος</i>	<i>Τοποθεσία</i>	<i>Όρια</i>	<i>Έκτασις</i>	<i>Κατηγορία</i>
35 Χωράφιον.	Βαρικός «Καλύβια».	Παναγιωτόπουλος, Καναβούρας, Ἀπόστολής και Καψούρα.	Στρέμματα 8.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
36 Χωράφιον.	Βαρικός «Τέντα».	Παληποτάμι, Μητράκας, Φαρμάκης, Γεωργουλής και Νικ. Μπακλαβάς.	Στρέμματα 100.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
37 Χωράφιον	Βαρικός «Στέργιος».	Βαγγέλ. Μπισσάρη, Μιχ. Τσοόκα, Τριανταφυλλόπουλος και δρόμος.	Στρέμματα 36.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
38 Χωράφιον.	Βαρικός «Καλύβια Δριανιστινά».	Τζιαμίχας, Οικονόμος, Κουτσμάνης και Νικ. Τσιάλης.	Στρέμματα 18.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
39 Χωράφιον.	Βαρικός «Τέντα». Μεγάλο χωράφι.	Στέργιος Τατσιόπουλος, Φούντος, Καρανάσιος και Καζανουδία.	Στρέμματα 100.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
40 Χωράφιον.	Βαρικός «Παληότοπος».	Παληοπόταμος, δρόμος και από 2 μέρη, Καψούρα.	Στρέμματα 10.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
41 Χωράφιον.	Βαρικός «Καψούρα».	Βαγγέλ. Σίμων, Παληποτάμι, Καψούρα και δρόμος.	Στρέμματα 100.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
42 Χωράφιον.	Βαρικός «Καλύβια».	Λαλούμης, Τατσιόπουλος Γρούνας και Στέργιος.	Στρέμματα 9.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
43 Χωράφιον.	Βαρικός «Καψούρα».	Δρόμος, Φούντος, Καψούρα από 2 μέρη.	Στρέμματα 40.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
44 Χωράφιον.	Βαρικός «Ζωγράφου Πλάτανος».	Μητράκας, Νικ. Γκέκας, Μιχ. Ντουβλέτης και Ἀγγέλης.	Στρέμματα 6.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.

Κυριότης	Τίτλος ιδιοκτησίας	Καταγραφή	Φόροι	Χρῆσις
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 126, 172, Σιουμπάτ 28-90. Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 152-172, Σιουμπάτ 28-1290. Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 129-172, Σιουμπάτ 28-1290, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 129-172 Σιουμπάτ 28-1290, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 133-172, Σιουμπάτ 28-1290, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 133-172, Σιουμπάτ 28-1290, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 133-172, Σιουμπάτ 28-1290, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 133-172, Σιουμπάτ 28-1290, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 133-172, Σιουμπάτ 28-1290, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπίον ἀπωλέσθη ἄγνωστον πότε.		Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον ἐπὶ γεωμόρφῳ.

<i>Είδος α/α τῶν κτημάτων</i>	<i>Τοποθεσία</i>	<i>Ὅρια</i>	<i>Ἔκτασις</i>	<i>Καταγραφή</i>
45 Χωράφιον.	Αἰκατερίνη «Μαυρονέρι».	Ράπου Χόντους, Σουλεϊμάν Ἐφέντη, Μαυρονέρι, Στουπί, Σουλεϊμάν Ἐφέντη, Παληγοῦφυρα καὶ Σαμαροπλάτανος.	Στρέμματα 75.	Ἄγνωστον.
46 Χωράφιον	Βέροια. Χωρίον Τσιόρνοβον, Καζῆς Βεροίας, Σαντζάκιον καὶ Βιλαέτιον Θεσσαλονίκης, τοποθεσία «Σούρβη».	Μέλιου Μπουρντάνα, Γεώργη Δήμου, Ἄντωνη Μαρμάρα καὶ δρόμος.	Στρέμματα 4.	Γαζή Μεχμέτ Βέη Τζιαμί Ἰμαρέτ.
47 Χωράφιον.	Χωρ. Τσιόρνοβον «Μουτσιάλι».	Παπᾶ Χαρίσης, Κώστα Γκόλιου, λάκκος καὶ δρόμος.	Στρέμματα 6.	Τζιαμί Ἰμαρέτ.
48 Χωράφιον.	Χωρ. Τσιόρνοβον «Καλύβια».	Ἄντων. Τσιόκα, δρόμος καὶ Ὁρμάν Βακοῦφι ἀπὸ 2 μέρη.	Στρέμματα 3	Τζιαμί Ἰμαρέτ.
49 Χωράφιον.	Χωρ. Τσιόρνοβον «Νιφάντζα».	Γρηγόριος, Ἄθαν. Μάστορας, Νικόλαος καὶ Ζαφειρόπουλος.	Στρέμματα 2.	Τζιαμί Ἰμαρέτ.
50 Χωράφιον.	Χωρ. Τσιόρνοβον «Καμπακτᾶ».	Ἄντων. Ζιώγου, Ἄντων. Μαρμάρα, Ὁρμάν Βακοῦφι ἀπὸ 2-μέρη	Στρέμματα 2.	Τζιαμί Ἰμαρέτ.
51 Χωράφιον.	Χωρ. Τσιόρνοβον «Ποστάβη».	Λισσάβους, Δημ. Μπορτάνου, Κώστας καὶ Μήτηρης.	Στρέμματα 8.	Τζιαμί Ἰμαρέτ.

Στὸ τέλος τοῦ παραπάνω καταλόγου·

Παρατηρήσεις.

Ἐκ τῆς λεπτομεροῦς περιγραφῆς τῶν διαφόρων βιβλίων τῶν τῆς Μονῆς κτημάτων, τῶν ἐπ' ὀνόματι διαφόρων προσώπων τεθνεώτων πλέον, πρὸ πολλῶν ἐτῶν καταγεγραμμένων, ὡς καὶ πολλῶν κτημάτων, ἐστερημένων τάνῃν τίτλων, δῆλον ἀποκαθίσταται ὅτι οὐ σμικρὰ προσκόμματα εἰς τὴν κανονικὴν καὶ λυσιτελεῖ λειτουργίαν τῶν τῆς Μονῆς πολλάκις προέρχονται, ἐκφρομένων

Κυριότης	Τίτλος ιδιοκτησίας	Καταγραφή	Φόροι	Χρῆσις
Ἄγνωστον.	Ταπίον δὲν ὑπάρχει		Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένον εἰς Ἀλῆν Σουβαρῆην
Βακοῦφι.	Ταπί ἄρ. 2, 165, Σιουμπάτ 1299, ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπὶ γεωμόρφ.
Βακοῦφι.	Ταπί ἄρ. 2, 162, Σιουμπάτ 1299, ἐπ' ὀνόμ. Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπὶ γεωμόρφ.
Βακοῦφι.	Ταπί ἄρ. 2, 161, Σιουμπάτ 1299, ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς	Ἐπὶ γεωμόρφ.
Βακοῦφι.	Ταπί ἄρ. 2, 164, Σιουμπάτ 1299, ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπὶ γεωμόρφ.
Βακοῦφι.	Ταπί ἄρ. 2, 163, Σιουμπάτ 1299, ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπὶ γεωμόρφ.
Βακοῦφι.	Ταπί ἄρ. 2, 166, Σιουμπάτ 1299, ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπὶ γεωμόρφ.

πολλῶν ἐρίδων μετὰ γειτόνων, κτημάτων κατόχων, δι' ὧν τὴν διευθέτησιν εἰς πολλὰς πολλὰς ἢ Μονῆ δαπάνας καὶ θυσίας ὑποβάλλεται ὡς ἐκ τῆς ἀνωμάλου καὶ ἀκαταλλήλου καταστάσεως τῶν κτημάτων τιτοφορίας. Δι' ἅπερ οὐκ ἄσκοπον ἡγησάμεθα καθυποβαλεῖν βαθυσεβάστως τὴν ταπεινὴν ἡμῶν διαγνώμην τῇ ἀξιοσεβάστῳ ἐπὶ τῶν Μοναστηριακῶν ὑποθέσεων Ἐπιτροπῇ καὶ καθικεῦσαι Αὐτήν, ἵνα εἰ δυνατόν διὰ τῶν καταλλήλως πολυτίμων Αὐτῆ ἑνεργειῶν ἐκδοθῶσι καὶ χορηγηθῶσι τῇ Μονῇ νέοι τίτλοι ιδιοκτησίας ἀπάντων αὐτῆς τῶν

κτημάτων, ἀλλ' ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς μόνον πρὸς διηνεκῆ καὶ ἀπρόσκοπτον πλεόν λειτουργίαν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς ἐν τῷ μέλλοντι.

Σημείωσις.

Περί δὲ τῶν περιφερικῶν ἀπανταχόθεν ὀρίων τῆς Μονῆς οὐ ποιούμεθα μνείαν ἐν τῷδε, τούτων γνωστῶν ὄντων τοῖς σεβαστοῖς Πατριαρχείοις εἰς ἀντίγραφον ἀποσταλέντων κατ' αἴτησιν αὐτῶν πρὸ ἐτών.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Πατριαρχικῇ καὶ Σταυροπηγιακῇ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ Μονῇ τῇ 15ῃ Μαΐου 1905.

Ὁ Ἡγούμενος Γεννάδιος καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί.

Ὁ πρῶτον Ἡγ. Παρθένιος.

Ὁ ἱερομόναχος Μελέτιος διὰ τοῦ μοναχοῦ Εὐγενίου¹.

1. Στὴ σ. 60 τοῦ κατάστιχου τῆς μονῆς ἀναγράφονται οἱ παρακάτω ἡγούμενοι: Νεόφυτος (1866-1870), Δαμιανός (1870-1886), Παρθένιος (1886-1891), Γεννάδιος (1891 μέχρι σήμερον-δηλαδὴ τὸ 1905). Προσθέτουμε καὶ τὸν ἡγούμενον Ἰωαννίκο, ὁ ὁποῖος στὰ 1857 ἔστειλε στὸ Πατριαρχεῖο τοὺς τίτλους ἰδιοκτησίας τῶν ὑπ. ἀρ. 11, 22 καὶ 23 κτημάτων τοῦ κατάστιχου, καὶ τὸν Μεθόδιο στὰ 1836, ὅπως ἀναφέρει ἕνα σημείωμα στὸν τόμο Ἱστορίας τοῦ Ἡροδότου, τὸ ὁποῖο δημοσιεύεται παρακάτω. Ὁ Γεννάδιος δ. π., σ. 525-26, δίνει τὰ ὀνόματα μερικῶν ἀκόμη ἡγούμενων. Ὁ κατάλογος συμπληρῶνεται ἀκόμη περισσότερο μὲ τὸ δημοσίευμα τοῦ Ἀθηναγορά, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 4(1920) 19-22, ὅπου περιγράφονται μὲ συντομία 60 ἔγγραφα σχετικά μὲ τὴ μονὴ τοῦ Ἀρχιεῖου τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Σύμφωνα μὲ ὅλα αὐτὰ ὁ κατάλογος τῶν ἡγούμενων τοῦ 19ου αἰ., μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς μονῆς στὰ 1816, ὁπότε «κατεδαφίσθη καὶ λεηλατίσθη», καὶ ὡς τις ἀρχές τοῦ 20οῦ ἀποκαθίσταται ὡς ἐξῆς: Τὴ χρονιά τῆς καταστροφῆς ἡγούμενος ἦταν ὁ Μεθόδιος Παληούρας, πιθανότατα ἀπὸ τὴν Ἀγιά, ὁ ὁποῖος, ὅπως δείχνουν οἱ σημειώσεις τῶν σωζόμενων βιβλίων τῆς μονῆς, φρόντισε γιὰ τὴν ἐπαύξηση τῆς βιβλιοθήκης μὲ μιὰ γενναία δωρεὰ 400 τόμων, ἀγορασμένων ἰσως ἐν τῇ Λειψία, ὅπου ἦταν ἐφημέριος σὲ κάποια περίοδο ποὺ δὲν εἴμαστε σὲ θέση νὰ προσδιορίσουμε. Τὴν ἴδια χρονιά, δηλαδὴ στὰ 1816, ἐκδίδεται ἀπὸ τὸν πατριάρχη Κύριλλο ΣΤ' (1813-18) ἐπιτιμητικὸ ἔγγραφο κατὰ τοῦ Μεθοδίου. Ὁ Γεννάδιος δ. π., σ. 523, γράφει ὅτι ὁ Μεθόδιος Παληούρας μὲ δώδεκα μοναχοὺς ἀπαγχονίστηκε ἐν τῇ Λάρισα κατὰ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821 ἀπὸ τὸν Βελῆ πασά, γιὸ τοῦ Ἀλῆ τῶν Ἰωαννίνων· συνεπῶς, ἀπὸ τὸ 1821 μέχρι τὸ 1916 ἡγούμενοι τῆς μονῆς ὑπῆρξαν οἱ:

Μεθόδιος Παληούρας	† 1821
Θεοφάνης:	
Μεθόδιος ἐκ Λιτοχώρου	1836
Διονύσιος	1846-48
Γερμανὸς Καταφυγιώτης	1848-49
Καλλίνικος Λιτοχωρίτης	1849-51
Δαμιανὸς Σιατιστεὺς	1851-53
Διονύσιος Βερροϊεὺς	1853-56
Δαμιανὸς Σιατιστεὺς	1856-57

Τοῦ παρόντος κτηματολογίου ἀκριβὲς καὶ πανομοιότυπον ἀντίγραφον ἀπεστάλη εἰς τὰ σεβαστά Πατριαρχεῖα, μετὰ προηγουμένην αἴτησιν αὐτῶν, τῇ 15ῃ Μαΐου 1905 = πέντε.

Ὁ Κίτρος Παρθένιος.

Ἡ μονὴ κατεῖχε συνολικὴ ἔκταση γῆς 1.095 στρεμμάτων, τὰ ὁποῖα κατανέμονταν ὡς ἑξῆς κατὰ περιοχὴ¹:

Τοποθεσία Βαρικός Λιτοχώρου 744 στρέμματα.

Χωριὸ Κορινὸς	120	»
Κατερίνη	91	»
Λιτόχωρο	85	»
Χωριὸ Τσιόρνοβο Βεροίας	25	»
Χωριὸ Κεραμίδι	20	»
Χωριὸ Πυργωτὸς Γόννων	10	»

Ἡ τακτοποίηση τῆς κτηματικῆς περιουσίας τῆς μονῆς φαίνεται ὅτι ἀνήκει στὶς προσπάθειες τοῦ ἡγουμένου Δαμιανοῦ (1870-1886), μιὰ καὶ στὸ ὄνομά του ἐκδίδονται 23 τίτλοι ἰδιοκτησίας τὸ ἔτος 1871.

Ὁ κύριος παραγωγικὸς χῶρος τῆς μονῆς βρίσκεται στὴν περιοχὴ τοῦ Λιτοχώρου. Γιὰ τὴν ἴδια πρέπει νὰ ἦταν ζωτικὸν χαρακτῆρα καὶ τὰ μετόχια τοῦ Κορινοῦ καὶ τῆς Κατερίνης, ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα δείχνουν ἀπλῶς τὸ ἀνοιγμὰ τῆς σὲ περιοχῆς πέρα ἀπὸ τὸν κάμπο τῆς Πιερίας. Ἐχει ἀκόμη ὀκτώ μύλους τοὺς ὁποίους ἐκμισθώνει σὲ ἰδιῶτες. Οἱ φορολογικὲς τῆς ὑποχρεώσεις ἀνέρχονταν στὸ ποσὸ τῶν 2.400 γροσίων ἐτησίως.

Τὸ χρονικὸ τῆς κυριότητος τῶν παραπάνω κτημάτων δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ διερευνηθεῖ μὲ τὰ στοιχεῖα τοῦ καταλόγου. Οἱ ἀόριστες ἀναφορὲς ὡς παλαιῶν μερικῶν ἀπὸ αὐτὰ ἐπιτρέπουν ἓνα χονδρικὸ διαχωρισμὸ σὲ παλιὰ καὶ νέα μετόχια. Στὴν πρώτη ὁμάδα ποὺ παρουσιάζει καὶ περισσό-

---

Ἰωαννίκιος ἐκ Ραψάνης	1857-60
Ἄνθιμος ἐκ Λιανοβερίου Καμπανίας	1860-63
Νεόφυτος ἐκ Δεσκάτης	1863-68 ἢ 1870
Δαμιανὸς Σιατιστεὺς	1869-86 ἢ 1870-86
Παρθένιος ἐκ Πορταριάς	1886-91
Γεννάδιος ἐκ Γευγελῆ	1891-1911
Μελέτιος ἐκ Νεζερῶν Λαρίσης	1911-12
Γεννάδιος ἐκ Γευγελῆ	1913-16

1. Ὑπολογίζεται μόνον ἡ ἔκταση τῆς καλλιεργήσιμης γῆς. Σύμφωνα μὲ τὸ Γενναῖο, δ.π., σ. 520, ἡ συνολικὴ ἔκταση ποὺ κατεῖχε ἡ μονὴ ἀνέρχεται στὰ 70.000 στρέμματα. Ὁ ἴδιος περιγράφει μὲ συντομία τὴν ἀκίνητη περιουσία τῆς μονῆς, δ.π., σ. 553-55.

τερο ιστορικό ενδιαφέρον συγκαταλέγονται:

α) Ἡ «Σκάλα», μετόχι τὸ ὁποῖο θεωρεῖται σύγχρονο μὲ τὴν ἱδρυση τῆς μονῆς (1542)¹. Ὑπῆρχε καὶ σχετικὸ αὐτοκρατορικὸ φερμάνι ἐπικυρωτικὸ τῆς κατοχῆς. Τὸ ἱδρυτικὸ πάντως ἔγγραφο τῆς μονῆς δὲν εἶναι αὐτοκρατορικὸ καὶ δὲν ἀναφέρει τὴ «Σκάλα». Θὰ πρέπει μᾶλλον νὰ δεχτοῦμε ὅτι πράγματι ἐκδόθηκε αὐτοκρατορικὸ φερμάνι μὲ χρονολόγησι κοντινὴ πρὸς τὸ 1542, τὸ ὁποῖο ὅμως σήμερα δὲν ὑπάρχει. Ὅτι ἡ μονὴ κατεῖχε τὴ «Σκάλα» πρὶν τὸ 1748 φαίνεται ἀπὸ τὴν παρατήρησι ὅτι ὁ ναὸς τῆς Κοιμῆσεως τῆς Θεοτόκου τοῦ μετοχίου τοιχογραφήθηκε τὸ 1748.

β) Τὸ μετόχι τοῦ ἁγίου Γεωργίου στὸν Κορινὸ, ἐπικυρωμένον μὲ φερμάνι καὶ χοτζέτια. Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι ὁ ἅγιος Γεώργιος εἶχε ἐξαρτηματικὴ γῆ 4 στρεμμάτων στὴν Κατερίνη. Ἡ γῆ αὐτὴ μαζὶ μὲ τὰ ὑπόλοιπα 120 στρέμματα τῆς περιοχῆς Κορινοῦ περιέρχονται στὴν κυριότητα τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Διονυσίου μὲ ἀγορά. Αὐτὸ δηλώνει ἴσως ὅτι πρὶν ὑπὸ τὴν πράξει ἀγορᾶς ὁ ἅγιος Γεώργιος μὲ τὴ γῆ του καὶ τὸ ἐξάρτημα τῆς Κατερίνης ὕποτελοῦσε παλιότερα ἀνεξάρτητο μονὸδριον τῆς περιοχῆς.

γ) Πρὶν τὸ 1857, ὅταν οἱ τίτλοι κυριότητος στάλθηκαν στὸ Πατριαρχεῖο καὶ ἔκτοτε χάθηκαν, ἡ μονὴ κατεῖχε τρεῖς μύλους μὲ κάποιαν ἔκταση γύρω τους, δύο στὸ χωριὸ Πυργωτὸς τῶν Γόννων καὶ ἓνα στὸ χωριὸ Κεραμίδι τῆς Κατερίνης.

B. Ο ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΟΛΥΜΠΩ²

Κατάλογος τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Στανροπυγιακῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου Μονῆς ἐμπεριεχομένων βιβλίων φιλολογικῶν τε καὶ θρησκευτικῶν. Πιστὸν ἀντίγραφον τοῦ παρόντος ἐπεδόθη τῇ σεβαστῇ Ἑλληνικῇ Ἀρχῇ Αἰκατερίνης.

Φιλολογικά

1. Ἡροδότου Ἀλικαρνασσεῶς λόγοι ἐννέα. Ἔκδοσις Ἀμστελοδάμου³.

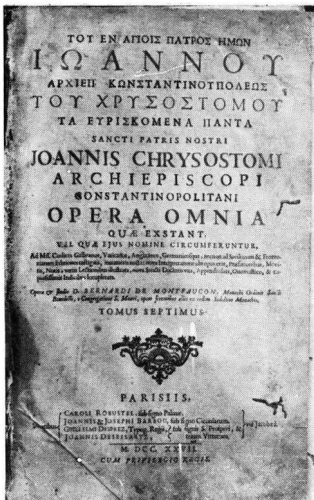
1. Τὸ τουρκικὸ ἱδρυτικὸ ἔγγραφο τῆς μονῆς πρωτοδημοσιεύει ὁ Ἄπ. Γλαβινας, Ὁ ἅγιος Διονύσιος, ὁ.π., σ. 23-4.

2. Ὁ κατάλογος αὐτὸς τῶν 120 βιβλίων ἦταν γνωστὸς στὸ Γεννάδιο, ὁ.π., σ. 557. Ὁ Ἀθηνάγρας δημοσίευσεν στὸ περιοδικὸ «Ὁ Νεὸς Ποιμὴν», ὁ.π., κατάλογο 259 τόμων καὶ 9 χειρογράφων κωδίκων ποὺ ἀνήκαν ἄλλοτε στὴ μονὴ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου καὶ μεταφέρθηκαν στὴ βιβλιοθήκη τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης στὰ 1853. Δὲν γνωρίζουμε τὸ λόγο γιὰ τὸν ὁποῖο ἡ μονὴ στερήθηκε ἓνα τόσο μεγάλο τιμῆμα τῆς βιβλιοθήκης τῆς στὰ μέσα τοῦ περασμένου αἰ. Ἀπὸ τοὺς 120 τόμους ποὺ ἀναγράφονται σ' αὐτὸ τὸ κατάστιχο διατηρήθηκαν ὡς σήμερα μόνο 14 τόμοι σὲ οἰκτρὴ κατάστασι.

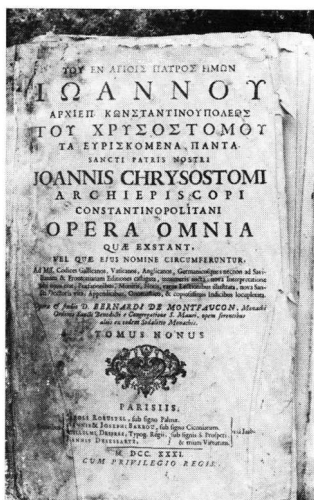
3. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔκδοσις τοῦ 1763.

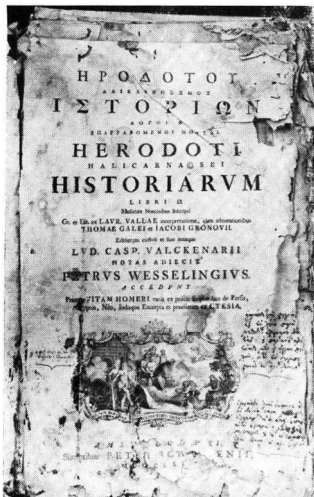

α

β

γ

δ

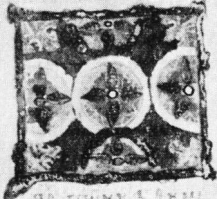
Πρωτοσέλιδα βιβλίων της μονής.

φροστωαυθφωαι
 τουαυσο τσαμκαρ
 λιαμυμωρ, ταπα
 ρατασματα αι
 τωρ
 ρα
 εσα
 δλι
 συ
 τω
 σα
 κα
 το
 ερι
 ετ
 το
 ρα
 σα
 τα
 υυ
 αυ
 ρα
 κλ
 αμ
 ω
 ασ
 οτι
 οκ
 ημ
 με
 τδ

Α ΤΟΥ ΗΚΑ
 εκ του αμαθου
 εμ ταισ ημβρασο
 εκειρασ κληθερ
 οισ αιωσασαζα
 ριτ τωσ α λιλιη
 ασ καιε ιαλαρι οη
 υποιω εισ τορι ορ
 δαμ κη και ευθε
 σσ αμαλαμ ωρ α
 τωσ του υδατοσ
 ει δε σχιζομενου
 τωσ οωωσ και το

θλεισ και αυθηκ
 γαιηραιτωσ ασαστ
 ωρ μοι κειρησ
 ταμα
 ενεμ
 πτια
 τωρλε
 πτια
 σαχι
 ωχθ
 σκα
 τωσ
 εδδ
 ισσα
 μημ
 λεγ
 μου
 σοια
 ωκ
 οισ
 κομ
 ωμ
 σσι
 του
 λευ
 του
 του

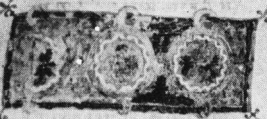

Α ΤΟΥ ΗΚΑ
 εκ του αμαθου
 εμ ταισ ημβρασο
 εκειρασ κληθερ
 οισ αιωσασαζα
 ριτ τωσ α λιλιη
 ασ καιε ιαλαρι οη
 υποιω εισ τορι ορ
 δαμ κη και ευθε
 σσ αμαλαμ ωρ α
 τωσ του υδατοσ
 ει δε σχιζομενου
 τωσ οωωσ και το

ΑΡΧΗ
 ΤΟΥ ΚΑ
 ΜΑΤ
 εστωσ αμαθου
 ι προ οκσ οραπ
 μη και παφρομηκ
 πεμσσ τωρ μεκρ
 του τωμ λεισωρ
 υμμ, οτι οια ηε
 αι των θρωωωσις
 διαπαρ τοσ ωχ
 ποισι τοσ ωρ
 πομ του πρσ μωυ

ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΚΑ
 ΜΑΤ
 εστωσ αμαθου
 ι προ οκσ οραπ
 μη και παφρομηκ
 πεμσσ τωρ μεκρ
 του τωμ λεισωρ
 υμμ, οτι οια ηε
 αι των θρωωωσις
 διαπαρ τοσ ωχ
 ποισι τοσ ωρ
 πομ του πρσ μωυ

Μερικά ἐπίτιτλα τοῦ χειρόγραφου Ἐδαγγελίου.

2. Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου ἱστορικὰ βιβλία 19.
  3. Λεξικὸν Λατινο-ελληνικόν.
  4. Ἰωάννου Στοβαίου Φυσικαὶ γνώσεις. Ἐκδοσις Ἀντβέρσης¹.
  5. Ἀποθήκη ὠφελίμων γνώσεων. Περιοδικόν. Τόμος στος-ζος².
  6. Πραγματεία περὶ πλούτου. Ἰ. Σούτσον³.
  7. Σοφοκλῆς. Τόμος Αος.
  8. Γεωγραφία (ἀγνώστου).
  9. Ἱστορία Ἑλλάδος (ἀγνώστου).
  10. Μυθολογία Χαρισίου Κοζάνιτου.
  11. Βυζαντινὴ Ἱστορία Βικέλα⁴.
  12. Ἱστορία 2 ἐτῶν 1787-88 ὑπὸ Ἀ.Α.
  13. Γενικὴ Ἱστορία Βερδώφ-Σκαρλάτου.
  14. Γεωγραφία ἀρχαία.
  15. Διάλογοι Ἑλληνο-τουρκικοί.
  16. Ἱστορικοὶ-ποιητικοὶ ἀρχαίων συγγραφέων.
  17. Εὐριπίδου τόμος βος, γος, δος, εος καὶ στος⁵.
  18. Εὐσταθίου παρεκβολαὶ εἰς τὸν Ὅμηρον.
  19. Ἀθανασίου Κρητὸς βίοι διάφοροι καὶ λόγοι⁶.
  20. Ὅμηρου Ἰλιάς.
  21. Ξενοφώντος Κόρον παιδεία.
  22. Γαλλικὴ γραμματικὴ.
- Θεολογικὰ
23. Παλαιᾶς Διαθήκης ἱερὰ βιβλία. Πεντάτευχος⁷.
  24. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ ἅπαντα. Παρισίων. Τόμος αος⁸
  25. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ ἅπαντα. Τόμος βος⁹.

1. Ἐπρόκειτο μᾶλλον γιὰ τὴν πρώτη ἔκδοσιν τοῦ Στοβαίου ἀπὸ τὸν W. Canter στὰ 1575.

2. Τὸ περιοδικὸ «Ἀποθήκη τῶν ὠφελίμων γνώσεων» τυπωνόταν στὴ Σμύρνη «ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς τυπογραφίας, διευθυνομένης παρὰ τοῦ αἰδεσιμωτάτου Δανιὴλ Τέμπλου». Ἐκδόθηκαν 8 τόμοι μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1837-44.

3. «Πλουτολογία» I. A. Σ ο ὑ τ σ ο υ, τόμοι 2, Ἐν Ἀθήναις 1868-69, καὶ δευτέρη ἔκδοσιν στὰ 1882-85.

4. «Περὶ Βυζαντινῶν», Ἐν Λονδίῳ, Williams and Norgate, 1874.

5. Ἐξάτομη ἔκδοσιν τοῦ ἔργου τοῦ Εὐριπίδη εἶναι ἐκείνη τῆς Ὁξφόρδης τῶν ἐτῶν 1811-12, ἀνατύπωση τῆς παλιότερης ἔκδοσης τῆς Χάγης ἀπὸ τὸν J. B a r n e s στὰ 1694.

6. Πρόκειται γιὰ τὸν Ἀθανάσιο Βαρούχα, ἱερομόναχο.

7. Ὁ τόμος ὑπάρχει σὲ κακὴ κατάστασι διατήρησης.

8. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἐκδοσιν τοῦ 1712.

9. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἐκδοσιν τοῦ 1712.

26. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ περὶ τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως καὶ τῶν ἁγίων κειμένων.
27. Κανόνες Ἀποστολικοὶ καὶ Συνοδικοί. Ἔκδοσις Ὁξωνίας. Τόμος βος¹.
28. Κανόνες τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Ἔκδοσις Ὁξωνίας. Τόμος βος ἡμους².
29. Ἰωάννου Χρυσοστόμου ἅπαντα. Ἐρμηγεία εἰς εὐαγγέλιον Ματθαίου. Τόμος ζος. Ἔκδοσις Παρισίων³.
30. Ἰωάννου Χρυσοστόμου ὁμιλία. Τόμος θος. Παρίσιοι⁴.
31. Φίλωνος Ἰουδαίου ἅπαντα. Τόμος βος. Τύποις Γουλιέλμου Βάβονερ⁵.
32. Παλαιᾶς Διαθήκης κατὰ τοὺς Ο΄. Τόμος βος⁶.
33. Ἱερὰ Πρακτικὰ Συνόδων. Τόμος αος. Ἔκδοσις Παρισίων.
34. Ἱερὰ Πρακτικὰ Συνόδων. Τόμος βος. Ἔκδοσις Παρισίων.
35. Βασιλείου τοῦ Μεγάλου ἅπαντα. Τόμος αος Παρισίων⁷.
36. Ὠριγένης ἅπαντα. Τόμος αος⁸.
37. Ὠριγένης ἅπαντα. Τόμος γος⁹.
38. Σειραὶ Πατέρων περὶ τοῦ Ἰώβ. Ἔργα καὶ Σπουδαί. Λονδίνον¹⁰.
39. Πανοπλία δογματικῆ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. 1-2¹¹.
40. Συμῶν τοῦ Θεσσαλονίκης διάλογοι καὶ ὁμιλία διάφοροι.
41. Συμῶν τοῦ Θεσσαλονίκης ἅπαντα. Ἔκδοσις δευτέρα.
42. Νομοκανόνιον χειρόγραφον.
43. Συναγωγή ἀποριῶν καὶ ἐπιλύσεων Ἡσυχίου πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων.
44. Ἀνάλεκτα Ἑλληνικά. Τόμος αος. Παρίσιοι. Βίοι ἁγίων καὶ Τυπικόν.
45. Παλαιὰ Διαθήκη. Βιβλίον προφητικόν. Τόμος III.
46. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Μελετίου Ἀθηνοῦ. Τόμος αος.
47. » » » » » βος.
48. » » » » » γος¹².

1. Ὁ τόμος ὑπάρχει σὲ κακὴ κατάστασι διατήρησης.
 2. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔκδοσις τοῦ 1672.
 3. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔκδοσις τοῦ 1727.
 4. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔτος ἐκδόσεως 1731.
 5. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔκδοσις τοῦ 1691.
 6. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔκδοσις τοῦ 1719 (;).
 7. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔκδοσις τοῦ 1721.
 8. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔκδοσις τοῦ 1713.
 9. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔτος ἐκδόσεως 171 (;).
 10. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔκδοσις τοῦ 1637.
 11. Ἴσως ἐπρόκειτο γιὰ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ 1710 «ἐν τῷ τῆς Οὐγγροβλαχίας Τεργοβό-
 στω» τῆς «Πανοπλίας δογματικῆς Ἀλεξίου βασιλέως τοῦ Κομνηνοῦ» μὲ ἐπιμέλεια
 Μητροφάνους Γρηγοῦρα.

12. Οἱ τρεῖς τόμοι τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τοῦ Μελετίου μητροπολίτου Ἀθηνοῦ (1661-1714) ἐκδόθησαν στὴ Βιέννη «παρὰ Ἰωσήφ Βαουμείστερφ» στὰ 1783-84.

49. Βιβλίον ξαντισμοῦ Κυρίλλου Πατριάρχου Κων/πόλεως. Λειψία.
50. Διάφοροι ὁδηγία κοινωνικαὶ θρησκευτικῶς. Χειρόγραφον.
51. Κυριακοδρόμιον Θεοτόκη. Τόμος αὐτῆς¹.
52. Νέος Παράδεισος Συμμεών².
53. Σχόλια καὶ ἐρμηνεῖαι ἐπιστολῶν. Χειρόγραφον.
54. Σιών. Βιβλία τρία. Περιοδικόν³.
55. Χειρόγραφον εὐαγγέλιον σητόβρωτον.
56. Λανσαϊκόν.
57. Βίβλος περιέχουσα λόγους διαφόρους. Χριστιανοπούλου καὶ Μαριδάκη⁴.
58. Εὐχολόγιον.
59. Τριώδιον.
60. Ἱστορία Ἁγίου Ὁρους Γερασίμου Σμυρνάκη⁵.
61. Χειρόγραφον εὐχολόγιον σητόβρωτον.
62. Ὁδηγὸς τῆς λειτουργίας 1.
63. » » » 2.
64. Τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια. Ἰωάννου. Βενετία.
65. Ἐρμηνεῖαι ἱερῶν εὐαγγελίων.
66. Ἱστορικὸν τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ἰβήρων.
67. Ψαλτήριον Κων/νου Κουσκοουρούλη, ἔργον 1783.
68. Ψαλτήριον.
69. Μελέται θρησκευτικαὶ Στούρτζα⁶.
70. Βατικανοῦ ἀπόκρυφα.
71. Εὐχαί. Ἐβδομαδάριον χειρόγραφον.
72. Ἐφραίμ τοῦ Ὁσίου.
73. Πενθέκτη βίβλος ἐνιαυσίου ἀκολουθίας. Ἀποστόλου Ροζάκη. Λειψία.
74. Τριώδιον Γεδεών.
75. Στιχηράριον χειρόγραφον Γερμανοῦ Πατρῶν.
76. Δαμασκηνοῦ μοναχοῦ Θησαυρός. Λόγοι διάφοροι.
77. Ψαλτήριον Δανῖδ.

1. Τὸ Κυριακοδρόμιον τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη τυπώθηκε στὴ Μόσχα στὰ 1796, 1808, 1837, στὸ Ἰάσι στὰ 1816, στὴ Βενετία στὰ 1831 καὶ στὴν Ἀθήνα στὰ 1840 καὶ 1854.

2. Τοῦ Μεταφράστου. Γνωστὲς ἐκδόσεις Βενετίας τῶν ἐτῶν 1689, 1745, 1771, 1806, κ.λ. Βλ. Φ. Ἡλίου, Προσθήκες στὴν Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία, Ἀθήνα 1973, σ. 150 καὶ 320-21.

3. «Σιών», Ἐφημερὶς Θρησκευτικῆ. Ἐκδίδεται ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος. Ἔτος Α'-Θ', ἀρ. 1-409. Ἀθήναι 1881-89.

4. Βιβλίον καλούμενον Χριστοπανηγυρικόν, Συντεθέν... παρά... Μακαρίου τοῦ Χριστιανοπούλου τοῦ καὶ Μαριδάκη τοῦ Κρητός... Ἐνετίησι 1783.

5. Ἀθήναι 1903.

6. Μελέται θρησκευτικαί, ἠθικαὶ καὶ ἱστορικαί, Ἰάσιον 1844 καὶ Ἀθήναι 1875.

78. Κανόνες παρακλητικοὶ καὶ ἐγκωμιαστικοί.
79. Βίοι διαφόρων ἁγίων ὑπὸ Ἀγαπίου¹.
80. Νέος Θησαυρὸς Θεοφυλάκτου ἱεροδιακόνου².
81. Κανόνες παρακλητικοὶ Ἀνατολίου. Χειρόγραφον.
82. Εἰχολόγιον ρωσικόν.
83. Μουσικὸν χειρόγραφον.
84. Ἐρμηνεῖα εὐσεβείας. Ἐνετία³.
85. Ἐξομολογητάριον. Χειρόγραφον.
86. Ἐξομολογητάριον ἕτερον.
87. Μελέτη Ἁγίου Ὁρους.
88. Ἀκολουθία καὶ βίος ἁγίου Μοδέστου.
89. Ἐγχειρίδιον ὀρθόδοξου χριστιανοῦ. Στούρτζα⁴.
90. Ἱερογραφικὴ ἁρμονία. Γεωργίου Πισίδου.
91. Ἐπιστολαὶ Συνεσίου Κυρηναίου.
92. Εἰσαγωγή εἰς τὴν ὀρθόδοξον θεολογίαν. Μακαρίου ἐπισκόπου Βονίτης.
93. Ἀναστασιματάριον. Χειρόγραφον ὑπὸ ἀγνώστου.
94. Παραίνεις ὀπλοφόρος.
95. Κανόνες διάφοροι. Χειρόγραφον.
96. Συναξάριον Μαξίμου ἐπισκόπου Κυθήρων⁵.
97. Παπιστικῶν ἐλέγχων. Τανταλίδου⁶.
98. Περιγραφὴ ὄρους Σινᾶ⁷.
99. Συνταγματίον κανόνων καὶ εὐχῶν ἱκετηρίων.
100. Βίοι ἁγίων. Μαξίμου ἐπισκόπου Κυθήρων 1.
101. Βίοι ἁγίων. Μαξίμου ἐπισκόπου Κυθήρων 2⁸.
103. Θησαυρὸς Δαμασκηνοῦ ὑποδιακόνου καὶ Στουδίτου Θεσσαλονίκης.
104. Ἁγίου Σάββα Τυπικόν.
105. Ἀκακίου ἱερομονάχου Κυριακοδρόμιου⁹.
106. Κανόνες Ματθαίου Τριγάλα Κυπρίου.

1. Λάνδου τοῦ Κρητός.

2. Βλ. παρατηρήσεις τοῦ Φ. Ἡ λ ι ο ὕ, ὁ.π., σ. 109-110.

3. Τυπώθηκε τουλάχιστο 4 φορές στὴ Βενετία· Φ. Ἡ λ ι ο ὕ, ὁ.π., σ. 182.

4. «Ἐγχειρίδιον τοῦ Ὀρθόδοξου Χριστιανοῦ. Σύγγραμμα Ἀλεξάνδρου Στούρτζα. Ἐν Πετρούπολει, ἐκ τῆς τυπογραφίας Γρέτς, 1828». Δεύτερη ἔκδοσις στὰ Ἱεροσόλυμα τὸ 1857.

5. Τοῦ Μαργουίνου.

6. Τόμοι τρεῖς. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Ἰ. Λαζαρίδου, 1850-1853.

7. Πέμπτη ἔκδοσις τοῦ προσκυνηταρίου ἔγινε στὰ 1818.

8. Ὑποθέτομε ὅτι ἡ μονὴ κατεῖχε τοὺς δύο τόμους μὲ βίους ἁγίων τοῦ Μαξίμου Μαργουίνου, ἐπισκόπου Κυθήρων, πού ἐκδόθηκαν στὴ Βενετία στὰ 1656 καὶ 1685.

9. Ἐπρόκειτο γιὰ τὸ Κυριακοδρόμιον τοῦ Ἀκακίου Διακροῦσης πού τυπώθηκε στὴ Βενετία στὰ 1657 καὶ ἔπανεκδόθηκε στὰ 1675 καὶ 1684· Φ. Ἡ λ ι ο ὕ, ὁ.π., σ. 99-100.

107. *Καينὴ Διαθήκη Φαρμακίδου. Τόμος δος.*
 108. » » » » εος.
 109. » » » » στος¹.
 110. *Μηρολόγιον.*
 111. *Ἀνθολογία Λαμπαδαρίου.*
 112. *Ἱερά Ἱστορία Βερναδάκη².*
 113. *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια 1902.*
 114. » » 1903.
 115. » » 1905.
 116. » » 1906.
 117. » » 1907.
 118. *Ἀνάπλασις 1908.*
 119. *Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία Ἰωαννίδου.*
 120. *Εὐαγγελικὰ διδάγματα πατριαρχικοῦ τυπογραφείου.*

¹ *Ἐν Σκάλα τῆς Ἱεραῖς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου Μονῆς τῇ 15ῃ Ἰουνίου 1913= τρία.*

Εἰς τὰ ἀνωτέρω προσετέθησαν καὶ τὰ ἐξῆς:

Ἐν αὐτοκρατορικὸν οὐκάζιον χρυσόβουλον τῶν ἀδελφῶν αὐτοκρατόρων Ἰωάννου καὶ Πέτρου Ἀλεξίου πρωτοκεκολλημένον εἰς τὸ ἐν Μόσχα ἐπ' ἀριθ. 32 βιβλίον καὶ ὑπὸ χρονολογίαν 13 Ἰουνίου ἔτος ΖΣ³.

Πατριαρχικὸν σιγγίλιον ἐκδοθὲν κατὰ μῆνα Φεβρουάριον ἐπιμεθήσεως Ἀης. Πατριαρχεόντος Κυρίλλου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῶ ἑπτακοσιοστῶ πεντηκοστῶ τρίτῳ⁴.

Πατριαρχικὸν σιγγίλιον ἐκδοθὲν πατριαρχεόντος Γρηγορίου τοῦ Εὐν Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῶ ἑπτακοσιοστῶ ἔννενηκοστῶ ἑβδόμῳ κατὰ μῆνα Νοέμβριον ἐπιμεθήσεως πρώτης⁵.

1. Ὁ πλήρης τίτλος τῶν 7 τόμων· «Ἡ Καينὴ Διαθήκη μετὰ ὑπομνημάτων ἀρχαίων, ἐκδομένη ὑπὸ Θεοκλήτου Φαρμακίδου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῆς τυπογραφίας Ἀγγέλου Ἀγγελίδου, 1842-45».

2. Ἱερά Ἱστορία, ὑπὸ Δ. Ν. Βερναδάκη. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Α. Κορομηλά, 1872».

3. Μετάφρασις αὐτοῦ τοῦ ρωσικοῦ ἐγγράφου τοῦ 1692, ἐπικυρωμένη ἀπὸ τὸν πατριάρχη Κύριλλο (Ἰσως τὸν ΣΤ' ἢ Ζ'), δημοσίευσε ὁ Γεννάδιος, «Γρηγόριος ὁ Παλαμάς» 1 (1917) 559-60 καὶ 593.

4. Δημοσίευσις τοῦ ἐγγράφου ἀπὸ τὸν Γεννάδιο, ὀ.π., σ. 593-96, καὶ ἐπανεκδόσή του ἀπὸ τὸν Ἀ. π. Γλαβίνα, Ἡ ἐν Ὀλύμπῳ, ὀ.π., σ. 175-77.

5. Δημοσίευσίς του ἀπὸ τὸν Γεννάδιο, ὀ.π., σ. 596-600, καὶ ἐπανεκδόσή του ἀπὸ τὸν Ἀ. π. Γλαβίνα, ὀ.π., σ. 195-99.

Πατριαρχικὸν σιγγίλιον ἐκδοθὲν πατριαρχεύοντος Κυρίλλου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ δεκάτῳ τετάρτῳ κατὰ μῆνα Φεβρουάριον ἐπιμεμήσεως Βας¹.

Ἰερὸν εὐαγγέλιον ἀρχαιότατον καὶ τῶν τεσσάρων εὐαγγελιστῶν ἐπὶ μεμβράνης γεγραμμένον εἰς σχῆμα ἰσομέγεθες τῷ κώδικι καὶ φέρον χρονολογίαν ἐκδόσεως 1386=1386².

Ἐν Σκάλᾳ τῆς Ἱερᾶς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου Μονῆς τῇ 20ῇ Ἀπριλίου 1914=τέσσαρα.

Ὁ γραμματεὺς Γεώργιος Ἰ. Χουζούρης.

Στὴ σ. 166 τοῦ κατάστιχου ὁ μητροπολίτης Κίτρους Κωνσταντῖνος ἐπικυράνει στὰ 1935 ἕναν κατάλογο 19 χειρογράφων. Τὰ χειρόγραφα ἔχου περιληφθεῖ στὸν κατάλογο τῶν 120 βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης. Ἀπὸ αὐτὰ οἱ ἀριθμοί, 42, 50, 53, 55, 61, 71, 75, 81, 82, 83, 85, 86, 88, 93 καὶ 95 ταυτίζονται μὲ 15 χειρόγραφα τοῦ καταλόγου τοῦ 1935.

Συνολικὰ ἡ μονή, μὲ τὰ 259 βιβλία καὶ 9 χειρόγραφα ποὺ μεταφέρθηκαν στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης τὸ 1853 καὶ τὰ 120 ποὺ ὑπῆρχαν στὴν ἴδια ὡς τὶς ἀρχεὲς τοῦ αἰῶνα, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα 19 χειρόγραφα καὶ ἕνας μεμβράνινος κώδικας, εἶχε μιὰ σχετικὰ φτωχὴ βιβλιοθήκη. Σήμερα μετὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ 1943 ἔμειναν μόνο 14 τόμοι, οἱ ὁποῖοι καὶ περιγράφονται παρακάτω.

1. ΕΤΟΣ 1637 (πίν. 1α).

CATENA | Graecorum Patrum | IN | BEATUM IOB | COLLECTORE | NICETA | HERACLEAE METROPOLITA | EX DUOBUS MSS | BIBLIOTHECAE BODLEIANAE | Codicibus, Graece nunc primum in lucem edita, | et Latine versa, | OPERA ET STUDIO | PATRICII IUNII | Bibliothecarii Regii. | Accessit ad calcem Textus Jobi στιχηρῶς, iuxta veram | et germanam Septuaginta Seniorum | interpetationem, | Ex venerando Bibliothecae Regiae Ms. codice, et totius orbis | antiquissimo, ac praestantissimo. | Βασιλεῖ τ' ἀγαθῷ, ἀγαθῶν τε δοτῆρι. | LONDINI | EX Typographio Regio. | MDCXXXVII.

Σὲ φύλλο, σ. 1-628 καὶ στὸ τέλος σ. 1-48.

Σημείωση: 1837 Μαῖον 21 | ἦλθεν ὁ Σιαμπὰν μπέγης ἀπὸ Προμήτη ἐδῶ εἰς | τὸ μετόχι τοῦ ἁγίου Διονυσίου μουσαφίρης ὁ ὁποῖος ἦταν Μουχαβούζης εἰς

1. Δημοσίευσή του ἀπὸ τὸν Γεννάδιο, δ.π., σ. 600-04.

2. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 235 μεμβράνινα φύλλα, διαστάσεων 28×22 ἐκ. Χρονολογεῖται στὰ 1342 καὶ 8χι στὰ 1386 (βλ. παρακάτω, σ. 43).

τὴν Κατερίνην / καὶ Δεοβένταγας Πλαταμῶνος / 1837 / τῇ 21 Μαΐου / Λιτόχωρον.

2. ΕΤΟΣ 1672 (πίν. 1β).

ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ / SIVE / PANDECTAE / CANONUM SS. / APOSTOLORUM / ET / CONCILIORUM / AB / Ecclesia Graeca receptorum / NEC NON / Canonicarum SS. PATRUM Epistolarum: una / cum SCHOLIIS ANTIQUORUM Singulis eorum ann [...] / Et SCRIPTIS aliis huc spectantibus. / QUORUM PLURIMA / E / BIBLIOTHECAE BODLEIANAE / aliarumque MSS Codicibus nunc primum edita: reliqua cum / MSS summa fide et diligentia collata. / TOMUS SECUNDUS. / OXONII, / THEATRO SHELDONIANO, / sumptibus GUILLELMI NELLIS ET ROBERTI SCOTT Bib [...] / MDCLXXI

Σὲ φύλλο. Ἡ διατήρηση τοῦ βιβλίου πολὺ κακῆ.

3. ΕΤΟΣ 1691.

ΦΙΛΩΝΟΣ / ΤΟΥ / ΙΟΥΔΑΙΟΥ / ΤΑ / ΕΥΡΗΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ / PHILO-NIS JUDAEI / OPERA / QUAE / Reperiri potuerunt. / Textum cum MSS contulit, [...] / Vaticano, Mediceo, et Bodleiano [...] / necnon Catenis Graecis ine [...] / emendavit, universa [...] /

4. ΕΤΟΣ 1712 (πίν. 1γ).

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ / ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ / ΜΟΝΑΧΟΥ, ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ / ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ / ΤΑ ΕΥΡΗΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ. / SANCTI PATRIS NOSTRI / JOANNIS DAMASCENI / MONACHI, ET PRESBYTERI / HIEPOSOLYMITANI, / OPERA OMNIA QUAE EXSTANT, / ET EJUS NOMINE CIRCUMFERUNTUR. / EX VARIIS EDITIONIBUS, ET CODICIBUS MANU EXARATIS, GALLICANIS, / Italicis et Anglicis, collecta, recensita, Latine versa, atque annotationibus illustrata, cum praevis / Dissertationibus, et copiosis indicibus. / Opera et studio P. MICHAELIS LEQUIEN, Morino-Boloniensis, Ordinis FF. Praedicatorum. / TOMUS PRIMUS. / PARISIIS, / Apud JOANNEM-BAPTISTAM DELESPINE, viâ Jacobaeâ, ad insigne Divi Pauli, / prope Fontem S. Severini. / M. DCCXII. / CUM PRIVILEGIO REGIS.

Σὲ φύλλο, σ. 1-702.

Σημείωση: Τὰ εἰς δύο τόμους τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἡγορήσθησαν ἐν Λειψία παρὰ Μεθοδίου ἱερομονάχου Ὀλυμπίου τοῦ ἐξ Ἀγῆς, καὶ παρ' αὐτοῦ ἀφιερώθησαν σὺν ἄλλοις τετρακοσίοις βιβλίοις εἰς τὴν ἐν Ὀλύμπῳ μονὴν τοῦ ἁγίου Διονυσίου.

5. ΕΤΟΣ 1712 (πίν. 1δ).

Πρόκειται για τὸν δεύτερο τόμο τῶν Ἀπάντων τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος ἀγοράστηκε στὴ Λειψία ἀπὸ τὸν ἱερομόναχο Μεθόδιο.

Σὲ φύλλο, σ. 1-926.

6. ΕΤΟΣ 1713 (πίν. 2α).

HEXAPLORUM | ORIGENIS | QUAE SUPERSUNT, | MULTIS PARTIBUS AUCTIONIORA, | quam a Flaminio Nobilio et Joanne Drusio | edita fuerint. | Ex Manuscriptis et ex Libris editis eruit et | Notis illustravit D. BERNARDUS DE | MONT-FAUCON, Monachus Benedictinus | e Congregatione S. Mauri. | Accedunt Opuscula quaedam Origenis Anecdota, et ad calcem | Lexicon Hebraicum ex Veterum Interpretationibus concinnatum, | itemque Lexicon Graecum e alia, | quae praemissus initio laterculus | indicabit. | TOMUS PRIMUS. | PARISIIS, | Apud LUDOVICUM GUERIN, sub signo S. Thomae Aquinatis, | Viduam JOANNIS BOUDOT, sub signo Solis aurei, | Et CAROLUM ROBUSTEL, sub signo Arboris Palmae, Viâ Jacobaeâ, | M. DCC. XIII. | CUM PRIVILEGIO REGIS.

Σὲ φύλλο, σ. 1-708.

7. ΕΤΟΣ 171 (;) (πίν. 2β).

ΩΡΓΙΓΕΝΟΥΣ | ΤΑ | ΕΥΡΥΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ. | ORIGENIS | OPERA OMNIA | QUAE GRAECE VEL LATINE TANTUM EXSTANT | ET EJUS NOMINE | CIRCUMFERUNTUR, | Ex variis Editionibus, et Codicibus manu exaratis, Gallicanis, | Italicis, Germanicis et Anglicis collecta, recensita, latine versa, | atque annotationibus illustrata, cum copiosis indicibus, vita | Auctoris, et multis dissertationibus. | Opera et studio Domini CAROLI DELARUE, Presbyteri et Monachi | Benedictini e Congregatione S. Mauri. | TOMUS TERTIUS | PARISIIS | Sumptibus JOANNIS DEBURE ad [...] | S. Michaelis ad insi [...] | MDCCX [...] | CUM PRIVILEGIO REGIS.

Σὲ φύλλο, σ. 1-1040.

8. ΕΤΟΣ 1719 (;) (πίν. 2γ).

ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ | ΔΙΑΘΗΚΗΣ | ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ | ΤΟΜ. Β'. | SEPTUAGINTA | INTERPRETUM | TOMUS SECUNDUS, | CONTINENS | Veteris Testamenti Libros Historicos omnes, sive Canonicos, | sive Apocryphos; | QUOS | Ex Antiquissimo MS. Codice ALEXANDRINO | accurate descriptos, | Ope aliorum Exemplarium, ac priscorum Scriptorum, | Praesertim vero Hexaplaris Editionis Origenianae, | Emendavit atque Sup-

plevit / *V. Cl. JOANNES ERNESTUS GRABE Borussus S.T.P. ὁ Μακαρίτης; | Summa cura Editus. | OXONII, | [...] DONIANO. | [...] p. in Cambio Exoniensi. | [...] XIX.*

Σὲ φύλλο.

Σημείωση: Καὶ τὸδε ἠγοράσθη ἐν Λειψία [φλω] / ρία τέσσαρα παρὰ Μεθούδιον ἱερομονάχου Ὁλυμπίου· ἀφιερώθη ἐν τῇ Μονῇ | τοῦ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου ἐν τῷ Ὁλύμπῳ | *Methodios Ieromonachos.*

9. ΕΤΟΣ 1721 (πίν. 2δ).

TOY EN AGIOIS PATROS HMΩN | ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ | ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ | ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ, | ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ. | SANCTI PATRIS NOSTRI | BASILII. | CAESAREAE CAPPADOCIAE, | ARCHIEPISCOPI, | OPERA OMNIA | QUAE EXSTANT, VEL QUAE EJUS NOMINE CIRCUMFERUNTUR, | ad MSS. codices Gallicanos, Vaticanos, Florentinos et Anglicos, necnon ad antiquiores | editiones castigata, multis aucta: nova Interpretatione, criticis Praefationibus, Notis, Variis | Lectionibus illustrata, nova sancti Doctoris Vita et copiosissimis indicibus locupletata | Opera et studio Domini JULIANI GARNIER, Presbyteri et Monachi Benedictini, | è Congregatione Sancti Mauri. | TOMUS PRIMUS. | PARISIIS, | Typis et sumptibus JOANNIS BAPTISTAE COIGNARD, | Regis Architypographi ac Bibliopolae ordinarii. | MDCCXXI | CUM APPROBATIONE ET PRIVILEGIO REGIS.

Σὲ φύλλο, σ. 1-746 καὶ ἄλλες 44 χωρὶς ἀριθμηση.

10. ΕΤΟΣ 1727 (πίν. 3α).

TOY EN AGIOIS PATROS HMΩN | ΙΩΑΝΝΟΥ | ΑΡΧΙΕΠ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ | ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ | ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ | SANCTI PATRIS NOSTRI | JOANNIS CHRYSOSTOMI | ARCHIEPISCOPI | CONSTANTINOPOLITANI | OPERA OMNIA | QUAE EXSTANT, | VEL QUAE EJUS NOMINE CIRCUMFERUNTUR, | Ad Mss. Codices Gallicanos, Vaticanos, Anglicanos, Germanicos; necnon ad Savilianam et Fronto-nianam Editiones castigata, innumeris aucta: Nova Interpretatione ubi opus erat, Praefationibus, Moni|tis, Notis, variis Lectionibus illustrata, nova Sancti Doctoris vita, Appendicibus, Onomastico, et copiosissimis Indicibus locupletata. | Opera et studio D. BERNARDI DE MONTFAUCON, Monachi Ordinis Sancti | Benedicti, e Congregatione S. Mauri, opem ferentibus aliis ex eodem Soladitio Monachis. | TOMUS SEPTIMUS | PARISIIS, | Sumptibus, CAROLI ROBUSTEL, sub signo Palmae, JOANNIS ET JOSEPHI BARBOU, sub signo Ciconiarum, GUILLELMI DESPREZ, Typog. Regii,

IOANNIS DESESSARTZ, sub signis S. Prosperi, et trium Virtutum, viá Jacobaeá. | M. DCC. XXVII. | CUM PRIVILEGIO REGIS.

Σε φύλλο, σ. 1-868.

11. ΕΤΟΣ 1731 (πίν. 3β)

‘Ο ένατος τόμος τῶν ‘Απάντων τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου. ‘Ο τίτλος τῆς ἔκδοσης πανομοιότυπος μὲ τὸν τίτλο τοῦ προηγούμενου τόμου.

Σε φύλλο, σ. 1-875.

12. ΕΤΟΣ 1763 (πίν. 3γ, δ).

*ΗΡΟΔΟΤΟΥ | ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΣΟΣ | ΙΣΤΟΡΙΩΝ | ΛΟΓΟΙ Θ | ΕΠΙ-
ΓΡΑΦΟΜΕΝΟΙ ΜΟΥΣΑΙ. | HERODOTI | HALICARNASSEI | HISTO-
RIARUM | LIBRI IX | Musarum Nominibus Inscripti | Gr. et Lat. ex LAVR.
YALLAE interpretatione, cum adnotationibus | THOMAE GALEI et IACOBI
GRONOVII. | Editionem curavit et suas itemquet LUD. CASP. VALCKE-
NARIJ | NOTAS ADJECIT | PETRUS WESSELENGIUS. | ACCEDUNT |
Praeter VITAM HOMERI varia ex priscis scriptoribus de Persis, | Aegyptiis,
Nilo, Indisque Excerpta et praesertim ex CTESIA. | AMSTELODAMI | Sum-
ptibus PETRI SCHOUTENII, | MDCCLXIII.*

Σε φύλλο, σ. 1-868 καὶ σ. 1-249.

Σημειώσεις: ἡγοράσθη τιμῆς φλουρίων | ἐξ ἐν Λειψία παρὰ | Μεθοδίου, ἐφη-
μερίον ὄντος | ἐκεῖ καὶ παρ’ αὐτοῦ ἀφι|ερῶθη μετὸ καὶ ἄλλων πολ|λῶν, εἰς
τὴν ἐν ‘Ολύμπω | μονὴν τοῦ ἁγίου Διονυσίου.

εἰς τοὺς 1816 ἀπὸ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν κατεδαφίσθη καὶ λεηλατίσθη ἡ ‘Ιε-
ρὰ καὶ περι|φημος βασιλικὴ πατριαρχικὴ μονὴ τοῦ ἁγίου Διονυσίου, ἣτις κει-
ται εἰς τοῦ περιφήμου ὄρους | ‘Ολύμπω τῆς Θετταλίας· καὶ εἰς τοὺς 1836 γέ-
γογε μικρὸν καὶ δι’ ἐξόδων, καμάτων | μὲν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν,
διὰ συνδρομῆς δὲ καὶ φοικτῆς ἐπιστασίας τοῦ πανοσιο|τάτου ἁγίου καθηγου-
μένου κυρίου Μεθοδίου καὶ ἁγίου προηγουμένου κυρίου Θεοφάνους τῶν ἐκ
Λιτο|χώρων καὶ λοιπῶν οὐτῶν ἐν αὐτῇ πατέρων. | 1842 ‘Ιουλίῳ 17 ἐν Λιτο-
χώρω | ὁ ταπεινὸς οἰκέτης τῆς αὐτῆς ‘Ιερᾶς Μονῆς τοῦ ἁγίου Διονυσίου |
Δημήτριος... Σιατιστεύς.

‘Εκτὸς ἀπὸ τὰ παραπάνω βιβλία διατηρήθηκαν δύο ἀκόμη τόμοι σὲ
κακὴ κατάσταση· λείπουν οἱ χρονολογικὲς ἐνδείξεις.

13. Πρακτικὰ Συνόδων.

14. Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη.

Γ. ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΗΣ ΠΙΕΡΙΑΣ

Σήμερα στὴν Πιερία ὑπάρχουν τὰ παρακάτω πέντε χειρόγραφα:

1. Φύλλα Μηναίου τοῦ Νοεμβρίου¹. Μεμβράνη 32 × 22 φφ 3. 12ος αἰ.

Φυλάγονται στὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Κολινδρού. Περιέχουν τὸν κανόνα καὶ τροπάριο τῶν ἁγίων Ἰωάννου Χρυσοστόμου (13 Νοεμβρίου), Φιλίππου (14 Νοεμβρίου) καὶ Γουρία, Σαμωνᾶ καὶ Ἀβίβου (15 Νοεμβρίου).

2. Εὐαγγέλιο καὶ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν². Μεμβράνη 28 × 22 φφ 235. 1342. Φυλάγεται στὸ μετόχι «Σκάλα» Λιτοχώρου. Φέρει ἐπίτιτλο στὸ φ. 33r, 87r, 175r, 202r, 206v, 208v, 210r, 215r καὶ 229v (πίν. 4). Στὸ φ. 235v ὑπάρχει ἡ παρακάτω σημείωση σὲ ἰαμβικὸ δεκαπεντασύλλαβο:

*π Πολλὰι μοναὶ τῆς δόξης σου, πολλὰι καὶ τιμωρίαί,
ο ὅταν ἀναλογισώμαι τὰ τῶν κακῶν μου πλῆθη.
τ Τί Χριστοῦ ποθεινότερον, τί καὶ τῷ τέλος τῆσδε;
α Ἐξ ἀποχειλέων λόγους Σοὶ ποίους προσοίσω Λόγε;
μ Μνήμη θανάτου τρέχ[ει με] καὶ τοῦ θανάτου πλέον.
ὁ Ὅρα ψυχὴ μου ταπεινὴ μελέτην [- - - -]*

[- - - - -]

[- - - - -]

[- - - - -]

[- - - - -]

[- - - - -]

+ Ἐργράφη [. . .]

[. . .]

[. . .]

[. . .]

[. . .]

[. . .]

κατὰ μῆνα Φεβρουάριον

ἡμέρα ε' ὠρ[αν..]

Ἔτει ,σων'.

3. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Μοδέστου³. Χαρτί 20 × 15 φφ 49. 15ος (;) αἰ.

Φυλάγεται στὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Κολινδρού. Τὰ φύλλα 34-36 με νεώτερη γραφή. Στῆ στάχωση ἔχει ἐπικολληθεῖ φύλλο βυζαντινοῦ

1. Θ. Παπαζώτου, Κειμήλια τοῦ Κολινδρού, Θεσσαλονίκη 1985, σ. 17.

2. Β. Α. Μυστακίδου, Χρυσοστομικά χειρόγραφα, ὁ.π., σ. 150-53.

3. Θ. Παπαζώτου, ὁ.π., σ. 17.

χειρογράφου. Τὰ φύλλα 37-48 ἀνήκουν σὲ ὄψιμο βυζαντινὸ Μηναιῶ.

Στὸ φ 49γ: *ἀνανηας / απε τω Κουρου / τζεσημα, ηως του / αποστολη / εν ετη αμι'.*

Στὸ φ 30γ: *+ ἐγράφη χειρὶ διονυσίου ἐν τῇ μεγίστῃ λαύρα ἐν ἔτει / αμια' σεπτεμβρίω 5:*

4. Μερικὰ φύλλα χειρογράφου¹. Χαρτί 25 × 19. 14ος-15ος αἰ. Ἔχουν ἐπικολληθεῖ σὲ στάχωση παλαιτύπου. Στὸ ναὸ Ἁγίου Γεωργίου Κολινδρού.

5. Ἀκολουθία τῆς ἁγίας Θεοδώρας τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ². Χαρτί 22 × 16 φφ 21. 1806. Φυλάγεται στὸ ναὸ τῆς Ἁγίας Θεοδώρας Κολινδρού. Στὸ φ 3 παράσταση τῆς ἁγίας. Στὸ φ 21γ: *Διά χειρὸς εμμανουήλ Ἱερέως τοῦ ἐκ Κολινδ / ροῦ. ἔλαβε δὲ πέρασ κατὰ τὸ αὐς' αὐγοῦστον α' σωτηριωδῶ.*

Μέχρι τὸ 1935 στῆ βιβλιοθήκη τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου ὑπῆρχαν ἄλλα 19 χειρόγραφα, τῶν ὁποίων ἡ τύχη μᾶς εἶναι ἄγνωστη. Ἀπὸ τὸν κατάλογο τῆς βιβλιοθήκης ποὺ σύνταξε ὁ Γ. Χουζούρης στὰ 1913 ἀναγνωρίζουμε μόνο δεκαπέντε, σὲ ἀντιπαραβολῇ μὲ τὸν κατάλογο 19 χειρογράφων τῆς σελίδας 166 τοῦ κατάστιχου ποὺ ἐπικυρώνει ὁ μητροπολίτης Κίτρους Κωνσταντῖνος στὰ 1935.

1. Νομοκανόνιον (ἀρ. 42 τοῦ καταλόγου τοῦ Γ. Χουζούρη).
2. Διάφοροι ὁδηγία κοινωνικαὶ θρησκευτικῶς (ἀρ. 50).
3. Σχόλια καὶ ἐρμηνεῖαι ἐπιστολῶν (ἀρ. 53)
4. Εὐαγγέλιον (ἀρ. 55).
5. Εὐχολόγιον (ἀρ. 61).
6. Εὐχαὶ Ἑβδομαδάριον (ἀρ. 71).
7. Στιχηράριον Γερμανοῦ Πατρῶν (ἀρ. 75)
8. Κανόνες παρακλητικοὶ Ἀνατολίου (ἀρ. 81).
9. Εὐχολόγιον Ρωσσικὸν (ἀρ. 82).
10. Μουσικὸν χειρόγραφον (ἀρ. 83).
11. Ἐξομολογητάριον (ἀρ. 85).
12. Ἐξομολογητάριον (ἀρ. 86).
13. Ἐξομολογητάριον (ἀρ. 86).
14. Ἀκολουθία ἁγίου Μοδέστου (ἀρ. 88).
15. Ἀναστασιματάριον (ἀρ. 93).
16. Κανόνες διάφοροι (ἀρ. 95).

1. Ὁ. π., σ. 17.

2. Ὁ. π., σ. 17.

Δ. ΤΑ ΠΑΛΑΙΤΥΠΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΙΕΡΙΑΣ

Ἡ καταγραφή ἐκκλησιαστικῶν ἀντικειμένων σὲ ναοὺς καὶ μονὲς τοῦ νομοῦ Πιερίας ἀπέδωσε ἓνα μικρὸ βέβαια ἀλλὰ σημαντικό ἀριθμὸ παλαιτύπων, τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται ἐδῶ. Προσπαθήσαμε ἢ καταγραφή τῶν βιβλίων νὰ εἶναι ὅσο τὸ δυνατόν πλήρης, ἂν καὶ οἱ πιθανότητες νὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ποῦ δὲν καταγράφηκαν εἶναι μεγάλες, ἀφοῦ συνήθως τὰ παλαιὰ βιβλία ἀποθηκεύονται ὡς ἄχρηστα σὲ χώρους ἀκατάλληλους γιὰ τὴ διατήρησή τους καὶ ἀπρόσιτους τὶς περισσότερες φορές στοὺς μελετητές. Ἡ δημοσίευση αὐτοῦ τοῦ ὑλικοῦ θεωρήθηκε χρήσιμη, ἐπειδὴ φανερώνει τὴν κίνηση τοῦ βιβλίου στὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας σὲ μιὰ σχεδὸν ἄγνωστη περιοχὴ τῆς Μακεδονίας.

Τὰ περισσότερα παλαιτύπα ἐντοπίστηκαν στὸν Κολινδρό, ἄλλοτε βυζαντινὸ κέντρο τῆς βόρειας Πιερίας, στὸ Αἰγίνιο (παλιὰ Λιμπάνοβο), στὴ Ρητίνη, ὅπου ὑπάρχει ἡ διαλυμένη σήμερα μονὴ τοῦ ἁγίου Γεωργίου (1495 καὶ 17ος αἰ.) καὶ στὴ μονὴ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου τῆς Πέτρας¹.

Θὰ περίμενε κανεὶς νὰ βρεῖ ἄρκετὰ βιβλία στὸ ναὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (1862) στὴ Σκοτῖνα, καθίδρυμα τοῦ Σκοτινιώτη στὴν καταγωγή πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Καλλινίκου (1858-1861). Σύμφωνα μὲ πληροφορίες ὁ ναὸς εἶχε ἄρκετὰ βιβλία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα μόνο ἓνα εὐαγγέλιο τοῦ 1780 ἔφατσε ὡς τὶς μέρες μας.

Φτωχικὴ φαίνεται ἡ βιβλιοθήκη τῆς μονῆς τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου τῆς Πέτρας.

Λιγοστὰ εἶναι καὶ τὰ βιβλία τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου κοντὰ στὸ χωριὸ Ρητίνης τῶν Πιερίων. Μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ προέρχονται ἀπὸ τὴ βιβλιοθήκη τῆς Σκήτσεως τοῦ Τιμίου Προδρόμου Βεροίας ποῦ καταστράφηκε στὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1822. Ἀπὸ τὸν Τίμιο Πρόδρομο προέρχονται καὶ μερικὰ βιβλία τοῦ Κολινδροῦ.

Μερικὰ βιβλία τῆς ἐντελῶς κατεστραμμένης μονῆς τῆς Παναγίας τῆς Μακρορράχης, κοντὰ στὸ χωριὸ Ρυάκια τῶν Πιερίων, σώθηκαν στὸν Κολινδρό.

Σὲ σύνολο 75 βιβλίων ποῦ ἔχουν καταγραφεῖ, μόνο 41 φέρουν πλήρη στοιχεῖα ἐκδόσεως μὲ παλιότερο ἓνα Τριώδιο τοῦ 1522. Δεκαπέντε ἀπὸ αὐτὰ εἶναι τυπωμένα στὸν 16ο αἰ. καὶ τὰ ὑπόλοιπα στὸν 18ο αἰ.

Στὸν κατάλογο ποῦ ἀκολουθεῖ σημειώνεται ἡ θέση ὅπου ὑπάρχει τὸ κάθε βιβλίο, τὸ περιεχόμενον καὶ τὸ ἔτος ἐκδόσεώς του. Σὲ ὅσα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι καταλογωγραφημένα γίνονται μὲ συντομία οἱ σχετικὲς παρα-

1. Γιὰ τὴ μεσαιωνικὴ τοπογραφία τῆς Πιερίας βλ. Θ. Παπαζώτου, Μεσαιωνικὴ τοπογραφία τοῦ νομοῦ Πιερίας, «Ἱστοριογεωγραφικά» 1 (1986) 29-42.

πομπές στην «Ἑλληνική Βιβλιογραφία» τοῦ E. Legrand καὶ στὶς σχετικὲς ἐργασίες τῶν Γ. Λαδᾶ - Α. Χατζηδημόου καὶ Φ. Ἡλιοῦ. Στὸ τέλος ἀκολουθεῖ ἡ περιγραφή τῶν ἀκαταλογογράφητων ἐκδόσεων, προσθηκῶν στὴν Ἑλληνική Βιβλιογραφία.

Ο ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

<i>Θέση</i>	<i>Περιεχόμενο</i>	<i>Ἔτος</i>	<i>Βιβλιογραφία</i>
Κολινδρός. *Αγ. Γεώργιος	Τριώδιον	1522	B.H. 15ος-16ος III ¹ , 242
» » Δημήτριος	Στιχ. Ἰαννουαρίου	1548	Προσθήκες E.B. ² , 40
» » »	Στιχηρὰ Μαΐου	1548	B.H. 15ος-16ος III, 484
» » Γεώργιος	Στιχ. Νοεμβρίου	1551	» » » II ³ , 241
» » »	Μην. Ἰαννουαρίου	1552	» » » IV ⁴ , 535
» » »	Μην. Φεβρουαρίου	1552	
» » »	Μην. Φεβρουαρίου	1557	» » » II, 251
» » »	Μην. Ἰαννουαρίου	1558	» » » II, 259
» » »	Μην. Ἰουνίου	1558	» » » II, 255
Αἰγίνιο. Κοίμηση Θεοτόκου	Εὐαγγέλιον	1560	» » » IV, 599
» » »	Μην. Δεκεμβρίου	1568	» » » IV, 656
Ρητίνη. Ἁγία Τριάς	Τριώδιον	1580	» » » IV, 739
*Ἅγιος Δημήτριος. *Αγ. Δημήτρ.	Εὐαγγέλιον	1581	» » » II, 273
Ρητίνη. Ἁγία Τριάς	Ἵσρολόγιον	1587	» » » IV, 803
Κολινδρός. *Αγ. Γεώργιος	Πεντηκοστάριον	1591	
Μονὴ Πέτρας	Πεντηκοστάριον	1739	B.H. 18ος I ⁵ , 261
Κολινδρός. *Αγ. Γεώργιος	Εὐαγγέλιον	1748	E.B. Συμβ. II ⁶ , 345
Ρητίνη. Ἁγία Τριάς	Πεντηκοστάριον	1759	B.H. 18ος I, 536
Μονὴ Πέτρας	Μην. Νοεμβρίου	1760	» » II ⁷ , 554

1. B. H. 15ος-16ος III = E. L e g r a n d, Bibliographie Hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés en grec par des Grecs, XVe-XVIe s., τ. III, Paris 1903.

2. Προσθήκες E.B. = Γ. Λ α δ ᾶ - Α. Χ α τ ζ η δ ῆ μ ο υ, Προσθήκες, διορθώσεις καὶ συμπληρώσεις στὴν «Ἑλληνική Βιβλιογραφία» τοῦ Émile Legrand γιὰ τοὺς αἰῶνες XV, XVI καὶ XVII, Ἀθήνα 1976.

3. B. H. 15ος-16ος II = E. L e g r a n d, Bibliographie Hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés en grec par des Grecs, XVe-XVIe s., τ. II, Paris 1885.

4. B. H. 15ος-16ος IV = E. L e g r a n d, Bibliographie Hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés en grec par des Grecs, XVe-XVIe s., τ. IV, Paris 1906.

5. B. H. 18ος I = E. L e g r a n d, Bibliographie Hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés en grec par des Grecs, XVIIIe s. (Oeuvre posthum) complétée et publiée par Louis Petit et Hubert Pernot, τ. I, Paris 1918.

6. E.B. Συμβ. II = Γ. Λ α δ ᾶ - Α. Χ α τ ζ η δ ῆ μ ο υ, Ἑλληνική Βιβλιογραφία. Συμβολὴ στὸ δέκατο ὄγδοο αἰῶνα, τ. II, Ἀθήνα 1976.

7. B. H. 18ος II = E. L e g r a n d, Bibliographie Hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés en grec par des Grecs, XVIIIe s. (Oeuvre posthume complétée et publiée par Louis Petit et Hubert Pernot), τ. II, Paris 1928.

<i>Θέση</i>	<i>Περιεχόμενο</i>	<i>Ἔτος Βιβλιογραφία</i>
Μονὴ Πέτρας	Μην. Φεβρουαρίου	1760 Φ. Ἡλιοῦ ¹ , 128
Κολινδρός. Ἁγ. Γεώργιος	Εὐαγγέλιον	1761 Β.Η. 18 ^{ος} II, 567
» » »	Μην. Δεκεμβρίου	1764 Ε.Β. Συμβ. II, 424
» » »	Εὐαγγέλιον	1768 Ε.Β. Συμβ. I ^ς , 105
Ρητίνη. Ἁγία Τριάς	Εὐαγγέλιον	1769
Κολινδρός. Ἁγ. Θεοδώρα	Εὐαγγέλιον	1769
Κονταριώτισσα. Ἁγ. Παρασκευή	Μην. Νοεμβρίου	1769 Ε.Β. Συμβ. II, 464
Κολινδρός. Ἁγ. Γεώργιος	Μην. Ἀπριλίου	1770
» Ἁγία Θεοδώρα	Εὐαγγέλιον	1773 Ε.Β. Συμβ. I, 135
» » »	Ἁκολ. Βαρνάβα	1775 Β.Η. 18 ^{ος} II, 830
Μονὴ Πέτρας	Μην. Σεπτεμβρίου	1775 » » II, 841
» »	Μην. Σεπτεμβρίου	1775 » » II, 841
» »	Μην. Ἰουλίου	1777 » » II, 888
Κολινδρός. Ἁγ. Γεώργιος	Μην. Ἰανουαρίου.	1778 » » II, 922
Σκοτίνα. Κοίμηση Θεοτόκου	Εὐαγγέλιον	1780 » » II, 1006
Κολινδρός. Ἁγ. Γεώργιος	Μην. Ὀκτωβρίου	1781 » » II, 1052
Ρητίνη. Ἁγία Τριάς	Παρακλητικὴ	1783
Κολινδρός. Ἁγ. Θεοδώρα	Ἁκ. ἀγ. Κλήμεντος	1784 » » II, 1128
Κάτω Μηλιά. Ἁγ. Δημήτριος	Μέγα Ὁρολόγιον	1791 Ε.Β. 1791-5 ^α 38
Κολινδρός. Ἁγ. Θεοδώρα	Μην. Ἰουνίου	1792 » » 81
» Ἁγ. Γεώργιος	Μην. Μαρτίου	1795 » » 233
» Ἁγ. Θεοδώρα	Μην. Ὀκτωβρίου	1795 » » 235

ΟΙ ΠΡΟΣΘΗΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΜΗΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1552. Ναός Ἁγ. Γεωργίου Κολινδρού.

ΜΗΝ | ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ. | ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΜΗΝΑΙΟΝ ΕΤΥΠΩΘΗ
| ἐνετίησι μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ διορθώσεως. Ἐμπεριέχει πλεῖστα
τροπάρια, ἰδιόμελα, κανόνας τε καὶ συναξάρια, ἃ συλλεχθέντα νῦν ἐκ πολυλῶν,
καὶ καλῶν βιβλίων οὐκ ἦσαν ἐν τοῖς ἄλλοις | τοῖς προτυπωθεῖσι παρὰ τῶν
ἄλλων μηναιοῖς· διὸ | συνεχωρήθη χάρις ἐπὶ τῆς ἐκλαμπροτάτης γεροῦσι
τῶν ἐνετῶν, τῷ κυρίῳ ἀνδρῆα καὶ ἰακώβω τοῖς | σπινέλλοις στατηροποιοῖς
τῆς ἐνδοξοτάτης ταύτης | πόλεως τῶν ἐνετῶν δι' ἐτῶν ἕ, ἵνα μηδεὶς τολμήσῃ |
ταυτὰ τὰ μηναια τυπῶσαι, μήτε ἄλλοθι τυπωθῆναι | πωλῆσαι ἐν τοῖς χωροῖς
ταυτησὶ τῆς | ἀρχῆς· εἰδὲ μὴ, τοιαύτην δώσει δι' ἡμῶν, οἷα συνέχεται ἐν τῇ |

1. Φ. Ἡλιοῦ = Φ. Ἡλιοῦ, Προσθήκες στὴν Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία, Ἀθήνα 1973.

2. Ε.Β. Συμβ. I = Γ. Λαδῆ - Α. Χατζηδημοῦ, Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία. Συμβολὴ στὸ δέκατο ὄγδοο αἰῶνα, τ. I, Ἀθήνα 1964.

3. Ε.Β. 1791-5 = Γ. Λαδῆ - Α. Χατζηδημοῦ, Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία τῶν ἐτῶν 1791-1795, Ἀθήνα 1970.

χάριτι. | ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας | χίλιοστῶ πεντακοσιοστῶ | πεντηκοστῶ
 πρώτῳ. | *MIMHTAI EESTE TOY XPICTOY.*

Στὸ τέλος τοῦ μνηαίου·

ἡ τῶν τετραδίων κατὰ τάξιν ἀκολουθία | ἀβγδεζηθικλμξο· | ἅπαντα
 εἰσὶ τριάδια, πληρὸν τοῦ μ' ὅπερ ἐστὶ δνάδιον· | Τὸ παρὸν μνηαῖον ἐτυπώθη ἐνε-
 τήρσιν· ἐν οἰκίᾳ Ἀνδρόεω καὶ Ἰακώβου τῶν | σπινέλλων, μονεταρίων τῆς
 ἐκλαμπροτάτης ἀρχῆς τῶν ἐνετῶν. Επιμελεία δέ, Βασιλείου ἱερέος τοῦ Βα-
 λέριδος. Ἐτει τῶ ἀπὸ τῆς ἐνσάρκον οἰκονομίας τοῦ κν̄ καὶ θν̄ καὶ | σωτήρος
 ἡμῶν ἰησοῦ χν̄ αφνβ | μνηὶ μαρτίῳ κβ.

Φύλλο. αι-οινα. Προμετωπίδα στὸ αι, ἐπίτιτλο στὸ αιι.

2. ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ 1591. Ναὸς Ἁγ. Γεωργίου Κολινδρού.

Στὸ τέλος· *ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ* | Παρὰ Πέτρον, υἱοῦ τοῦ ποταί, Χριστο-
 φόρου τοῦ τζανέτου, αφρα'.

Φύλλο. Ἀκέφαλο· ἄπὸ βιι-Οκ.

3. ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ 1769. Ναὸς Ἁγ. Θεοδώρας Κολινδρού καὶ Ἁγ. Τριάδος Ρητίνης.

ΘΕΙΟΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΝ | *ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ* | Ἀφιερωθὲν μὲν τῷ ποτε |
 Μακαρισιτάτῳ καὶ Σοφοσιτάτῳ | Πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων | *ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ* |
ΧΡΥΣΑΝΘΩ | Οὔτινος προτροπῇ ἐπανορθώθησαν καὶ τὰ | ἐνταῦθα λε' Κα-
 νόνια, μετατυπωθὲν | δὲ ἐπιστασίᾳ τοῦ αἰδεσιμωτάτου | *ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ*
ΜΗΛΙΑ | Ἀρχιμανδρίτου τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας | *ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ 1769* |
 Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἱωαννίνων | *Con Licenza de' Superiori* | *MI-*
MHTAI EESTE | *TOY XPICTOY*

Στὸ τέλος·

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΑΡΙΟΝ | Περιέχων τὴν τῶν Εὐαγγελιστῶν διαδο | χήν,
 πόθεν ἄρχονται, καὶ | ποῦ καταλήγουσιν. | Ἔτει δὲ Κανόνια ΛΕ'. ἐν οἷς εὐ-
 ρίσκεται ἀει|ποτε τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Κυριακῆς τοῦ ὅλου | ἐνιαυτοῦ, ὁμοίως
 καὶ περὶ τὸ Ἑωθινόν, καὶ ποῖος | ἡχος ψάλλεται ἐν ἐκάστη Κυριακῇ· καὶ ἔτε-
 ρα | ἀναγκαῖα, περὶ τοῦ εὐρεῖν τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Πάσχα, Πασχάλιον διη-
 νεκές. | *ΣΥΝΤΕΘΕΝ ΠΑΡ' ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΟΥ* | *ΤΟΥ ΓΛΥΖΩΝΙΟΥ* |
 ἘΝΕΤΙΗΣΙΝ 1769 | Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἱωαννίνων. | *Con Li-*
cenza de' Superiori. | *MIMHTAI EESTE* | *TOY XPICTOY.*

Φύλλο. 1-260 καὶ Εὐαγγελιστάριο 1-32. Προμετωπίδα στὴ σ. 1 Εὐαγ-
 γελίου καὶ Εὐαγγελισταρίου. Ἐπίτιτλα στὶς σ. 6, 7, 31, 33, 83, 147, 196

τοῦ Εὐαγγελίου. Παραστάσεις τῶν εὐαγγελιστῶν Ἰωάννου σ. 8, Ματθαίου σ. 32, Λουκᾶ σ. 82 καὶ Μάρκου σ. 146.

4. ΜΗΝΑΙΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1770. Ναὸς Ἁγ. Γεωργίου Κολινδρού.

ΜΗΝΑΙΟΝ | ΤΟΥ | ΑΠΡΙΛΙΟΥ | ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΤΗΝ | ΑΥΤΩ
ΑΠΑΣΑΝ | ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ | Μετὰ καὶ τῆς ἀναγκαιοτέρας προσθήκης |
ΤΟΥ ΤΥΠΙΚΟΥ | Νεωστὶ μετατυπωθὲν καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν | παρὰ
τοῦ Ἱεροδιακόνου Κυρίου | ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ | ΕΝΕ-
ΤΙΗΣΙΝ ἀπο 1770 | Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων | Con Li-
cenza de' Superiori | ΜΙΜΗΤΑΙ ΕΣΤΕ | ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Φύλλο. Α1-Ιv. Προμετωπίδα καὶ ἐπίτιτλο στὸ Α1ι.

5. ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΗ 1783. Ναὸς Ἁγ. Τριάδος Ρητίνης.

ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΗ | ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ | Περιέχουσα τὴν πρόπονσαν
αὐτῇ ἄπασαν | ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ | Ναι μὴν καὶ τοὺς δύο Παρακλητικούς |
Κανόνας τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. | Προσετέθησαν δὲ καὶ τὰ Θεοτοκία Ἀπο-
λυτικά τοῦ ὄλου Ἐναντοῦ, καὶ ὁ Κανὼν τοῦ Ἀκαθίστου. | Νεωστὶ μετατυ-
πωθεῖσα, καὶ Ἐπιμελεία | ὅτι πλείστη διορθωθεῖσα. | ἀφ' ἧς. ΕΝΕΤΙΗΣΙ
1783. | Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. | Con Licenza de' Super-
riori, e Privilegio. | ΜΙΜΗΤΑΙ ΕΣΤΕ | ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

Φύλλο. 1-404. Προμετωπίδα.

SUMMARY

T h. P a p a z o t o s, The cadastre and library of the convent of St. Dionysios in Mt. Olympos. Manuscripts and ancient liturgical books of Pieria.

In this article are published:

a) The cadastre of the convent of St Dionysios, drawn up in 1905. This cadastre shows that the convent pocessed cultivable land of 109,5 ha in the villages of Litochoron, Korinos, Katerini, Tsiornovo, Keramidi and Pyrgotos of Thessaly, Pieria and Emathia.

b) The catalogue of philological and religious books of the convent's library which contained 120 volumes. This catalogue was drawn up in 1913. Only fourteen volumes have been saved from the convent's destruction by the Germans in 1943.

e) The manuscripts found in the region of the actual Pieria.

d) A catalogue of 41 religious books from 1522 to 1795, to be found in the churches of Pieria's villages. Five publications of these have not been previously listed in the Greek Bibliography.